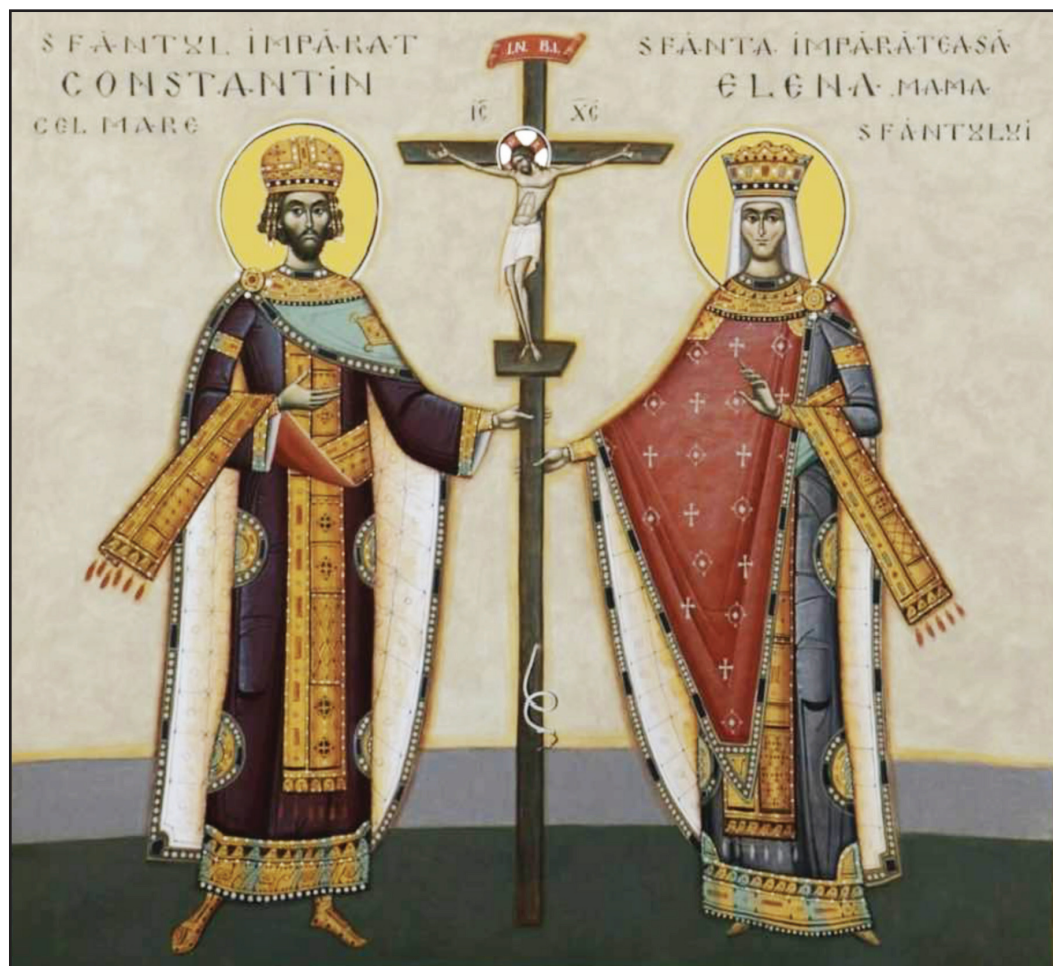

† **ANDREI**

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Cine și ce ne poate salva

Se fac tot felul de pronosticuri întunecate legate de viitor. Fac însă o remarcă: creștinismul este optimist. Hristos și religia lăsată de El dau sens întregii existențe. Vremuri pline de incertitudini au mai fost. Rezolvarea a venit tot de la Hristos. Vă dau un exemplu grăitor: timpul Sfântului Împărat Constantin. Credința în Hristos și în Crucea Lui au fost salvatoare. Iată ce zice troparul: „*Chipul Crucii Tale pe cer văzându-l, și ca Pavel chemarea nu de la oameni luând, cel între împărați apostolul Tău, Doamne, împărăteasa cetate în mâinile Tale o a pus. Pe care păzește-o totdeauna în pace, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Unule Iubitorule de oameni*”.

Sfântul Împărat Constantin, cu toate învinuirile ce-i sunt aduse de către eterodocși, a dat un curs pozitiv atât vieții spirituale cât și vieții politice a lumii. Și toate acestea cu ajutorul credinței în Hristos. Pe bună dreptate subliniază aceste adevăruri scriitorul Peter J. Leithart în lucrarea sa „*În apărarea lui Constantin*”¹.

Au mai fost încercări de a înlătura credința creștină. Lucrul acesta l-a făcut și sistemul comunist. Uniunea Sovietică și suratele ei au încercat să izgonească credința din suflete. Atunci când nu se mai făcea educație religioasă, cine a salvat spiritualitatea? Mamele și bunicile creștine! Paul Evdochimov a și scris o carte intitulată „*Femeia și mântuirea lumii*”². Nu numai că Maica Domnului, prin nașterea Domnului a salvat lumea, dar și femeile creștine salvează spiritualitatea unei societăți ajunse în derivă, așa cum și Împărăteasa Elena a contribuit la transformarea în bine a lumii prin sădirea în sufletul lui Constantin a credinței în Hristos.

Noi, clujenii, știm că în acele vremuri, pentru educația religioasă și pentru catehizare, s-a plătit cu viața. Părintele Mucenic Liviu Galaction Munteanu, vicar administrativ, a primit de la Episcopul Teofil Herineanu sarcina de a alcătui o programă de catehizare. Și l-a asociat pe Părintele Ioan Bunea și au alcătuit o programă minunată. Finalul? Amândoi au fost arestați de organul de reprimare, judecați la Tribunalul Militar, și au primit ani grei de închisoare. Au fost închiși la Gherla și Aiud. Părintele Liviu-Galaction fiind tratat inuman, a decedat în 1961 și a fost îngropat pe *Râpa robilor*.

Acum a venit libertatea. Religia a fost reintrodusă în programa de învățământ. Ne doare că nu întotdeauna i se acordă importanța cuvenită. Iar numărul elevilor duminica la biserică nu-i destul de mare. Cauzele ar fi multe dar, socot eu, că două importante li se datorează părinților și în același timp preoților.

Sigur că nu-i de neglijat nici influența acestui veac secularizat care le oferă multe alte variante atât părinților, copiilor și, de ce nu, preoților.

Sfântul Constantin cel Mare, pentru vremurile lui, a găsit mijloacele necesare să-i facă pe oameni să meargă la biserică. Le vom găsi și noi? Știm că marea majoritate a oamenilor la recensământ s-au declarat creștini ortodocși. Ateii sunt puțini. Prezenți la biserică duminica însă sunt cam 10% dintre ei. Noi trebuie să găsim mijloacele să-i determinăm să fie practicanți.

La întrebarea pusă în titlul articolului răspundem că Hristos îi poate salva pe oameni. Dar prin ce mijloace îi vom determina să se apropie de Domnul Hristos? Vom folosi cuvântul Scripturii care zice: „*Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi*” (Matei 11, 23).

† **ANDREI**

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

DIN SUMAR:

- *Cugetări despre rugăciune* – † **PS SAMUEL BISTRITANUL**.....(p. 3)
- *Sacralizarea conflictului. Dispensaționismul, sionismul creștin și consecințele geopolitice ale unei erori teologice* – **PR. PROF. UNIV. DR. CRISTIAN SONEA**...(p. 4)
- *Fecioara Maria, în rugăciune, în comunitatea Ucenicilor (FAp. 1, 14)*
– **PR. PROF. UNIV. DR. STELIAN TOFANĂ**.....(p. 5)
- *Arhimandritul Chiriac Dimitriu (1858-1903), stareț al Mănăstirii Cutlumuș, laudat de Mihai Eminescu (pentru inițiativa de a întemeia o mare bibliotecă românească la Muntele Athos), și sfârșitul său dramatic* – **PROF. UNIV. DR. ILIE RAD**.....(pp. 6-7)
- *Două sărbători consecutive*
– **PROF. UNIV. DR. MIRCEA GELU BUTA**...(p. 4)
- *Nădejdea constantiniană* – **PR. EUGEN-ADRIAN TRUȚA**.....(p. 8)

¹ Peter J. Leithart, *În apărarea lui Constantin*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

² Paul Evdokimov, *Femeia și mântuirea lumii*, Editura Cristiana, București, 1995.

Hramul Mitropoliei Clujului (II)

Darius Echim

La Praznicul Bunei Vestiri din anul 2026, Mitropolia Clujului, Maramureşului şi Sălajului şi-a sărbătorit hramul, marcând totodată împlinirea a 20 de ani de la înfiinţare şi 15 ani de la întronizarea Înaltpreasfinţitului Părinte Andrei în demnitatea de Arhiepiscop şi Mitropolit. Cu acest prilej aniversar, în perioada 24 martie – 19 aprilie, Mitropolia Clujului, împreună cu mai multe instituţii clujene, a organizat o serie amplă de manifestări religioase şi cultural-artistice dedicate acestui moment de însemnătate pentru viaţa bisericească şi culturală a Transilvaniei. Dacă în numărul precedent al Revista Renaşterea (4/432), apărut în luna aprilie, au fost prezentate evenimentele liturgice şi culturale din ajunul şi din ziua hramului, în cele ce urmează sunt consemnate, în ordine cronologică, celelalte manifestări ştiinţifice şi cultural-artistice care au întregit programul aniversar.

„Tradiţii clujene, de Buna Vestire” – Ediţia a V-a

Miercuri seara, 25 martie, Centrul de Cultură şi Artă „Tradiţii Clujene”, instituţie de cultură aflată în subordinea Consiliului Judeţean Cluj, în parteneriat cu Mitropolia Clujului, Maramureşului şi Sălajului şi Radio România Cluj, a organizat cea de-a cincea ediţie a concertului de pricesne, muzică religioasă şi cultă „Tradiţii clujene, de Buna Vestire”.

Ediţia din acest an s-a înscris în seria manifestărilor dedicate împlinirii a 20 de ani de la înfiinţarea Mitropoliei Clujului, precum şi a 15 ani de slujire arhierescă la Cluj a Înaltpreasfinţitului Părinte Andrei. Totodată, evenimentul se înscrie în contextul în care Patriarhia Română a declarat anul 2026 drept „An omagial al pastoraţiei familiei creştine” şi „An comemorativ al sfintelor femei din calendar (mironosiţe, muceniţe, cuvioase, soţii şi mame)”.

Manifestarea s-a desfăşurat la Sala Radio Cluj, începând cu ora 18:00, în prezenţa Înaltpreasfinţitului Părinte Andrei, a Preasfinţitului Părinte Samuel Bistriţeanul, precum şi a numeroşi clerici, teologi, oameni de cultură şi iubitori ai tradiţiei.

În deschiderea concertului, Părintele Mitropolit Andrei a rostit un scurt cuvânt de învăţătură, în cadrul căruia a subliniat importanţa sărbătorii Bunei Vestiri pentru întreaga creştinătate şi, în mod special, pentru clerul şi credincioşii din Mitropolia Clujului, Maramureşului şi Sălajului, evocând pe scurt istoricul Mitropoliei.

De asemenea, Înaltpreasfinţia Sa i-a felicitat pe toţi cei implicaţi în organizarea acestei manifestări, în frunte cu managerul Centru-lui de Cultură şi Artă „Tradiţii Clujene”, doamna Adriana Irimes, care a fost distinsă de Înaltpreasfinţia Sa cu Ordinul „Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj” pentru mirenii, în semn de preţuire şi recunoştinţă pentru implicarea în viaţa şi activităţile Bisericii, prin proiectele desfăşurate în cadrul instituţiei de cultură pe care o conduce. Totodată, tuturor artiştilor invitaţi la acest concert, le-a oferit câte o plachetă aniversară, cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înfiinţarea Mitropoliei Clujului.

În ordinea intrării în scenă, au interpretat pricesne şi cântece religioase specifice perioadei Postului Mare următoarele interprete de muzică populară: Mariana Morcan, Ioana Breda Morar, Alice Ghile, Gabriela Arduşatan, Domnica Dologa şi Mariana Anghel, acompaniate de Orchestra profesionistă „Cununa Transilvană”, dirijată de Tudor Căucean. La toacă au acompaniat studenţii Ghiţă Florin Ureche şi Sebastian Galan, ambii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Programul artistic a fost completat de momente instrumentale susţinute de orchestră, dar şi de intervenţii corale ale Corului bărbătesc „Adoremus Dominum” al Facultăţii de Teologie Ortodoxă a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca, dirijat de pr. lect. univ. dr. Daniel Mocanu.

La final, Părintele Episcop-vicar Samuel a rostit un scurt cuvânt duhovnicesc şi a evidenţiat importanţa cântării religioase în sensibilizarea sufletelor şi în trăirea autentică a perioadei Postului Paştilor, exprimându-şi nădejdea că „această perioadă a Postului Mare ne va sensibiliza sufletele tot mai mult, iar prin pocăinţă şi spovedanie va spori dragostea adevărată în inimile noastre şi se va diminua, dacă nu chiar va dispărea, toată răutatea şi ura”.

La rândul său, managerul Adriana Irimes a mulţumit celor doi ierarhi, tuturor celor prezenţi, celor implicaţi în organizarea acestui eveniment, precum şi publicului prezent, subliniind importanţa păstrării şi promovării valorilor tradiţionale şi spirituale. Referitor la distincţia primită, aceasta a mulţumit Mitropolitului Andrei şi a afirmat: „onoarea acestei distincţii este însoţită, pe mai departe, de responsabilitatea promovării tradiţiilor clujene şi a apărării sfintei credinţe”.

Momentul de încheiere a fost unul deosebit, în care interpretele invitate, alături de public, au cântat la unison priceasna „Nu lăsa,

Măicuţă!”, într-o atmosferă de profundă trăire duhovnicească şi de comuniune, care a unit scena şi sala într-un singur glas.

Manifestarea a fost transmisă în direct la Radio România Cluj şi a fost moderată de domnul Alin Pop, redactor şi realizator de emisiuni la Societatea Română de Radiodifuziune – Radio România Cluj.

„Două decenii de Mitropolie la Cluj: tradiţie şi actualitate”

Vineri, 27 martie, la Muzeul Mitropoliei Clujului, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului a organizat sesiunea ştiinţifică naţională intitulată „Două decenii de Mitropolie la Cluj: tradiţie şi actualitate”.

Evenimentul academic s-a desfăşurat începând cu ora 11:00 şi a fost organizat în colaborare cu Institutul de Istorie „George Bariţiu” al Academiei Române – Filiala Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii Babeş-Bolyai şi Asociaţia Culturală Ortodoxă „Nicolae Ivan” a laicilor intelectuali din Mitropolia Clujului, Maramureşului şi Sălajului.

În deschiderea manifestării, Înaltpreasfinţitul Părinte Arhiepiscop şi Mitropolit Andrei, pornind de la versetul scripturistic „să fim mulţumitori şi astfel să-I aducem lui Dumnezeu închinare plăcută, cu evlavie şi cu sfială” (Evrei 12, 28), a rostit un cuvânt de binecuvântare şi a mulţumit lui Dumnezeu pentru toate darurile revărsate asupra Eparhiei. Totodată, ierarhul a subliniat aspectele istorice ale (re)înfiinţării Mitropoliei Clujului, de obârşie ştefaniană, evocând şi evenimentele de acum 20 de ani, care au marcat concretizarea acestui demers.

„Sfântul Pavel ne face un îndemn: Fiţi mulţumitori! Acum, la 20 de ani, după reînfiinţarea Mitropoliei noastre, îi suntem mulţumitori lui Dumnezeu. (...) Mitropolia noastră, înfiinţată de Sfântul Ştefan cel Mare, datează de la 1488. Când a venit vremea, în 2006, mitropolia Sfântului Ştefan s-a reîntemeiat”, a afirmat Mitropolitul Andrei.

De asemenea, în calitate de co-organizatori ai evenimentului, au rostit alocuţiuni arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, decanul Facultăţii de Teologie Ortodoxă din cadrul UBB Cluj-Napoca, şi prof. univ. dr. Ioan Bolovan, membru corespondent al Academiei Române, director al Institutului de Istorie „George Bariţiu” al Academiei Române – Filiala Cluj-Napoca, preşedinte al Asociaţiei Culturale Ortodoxe „Nicolae Ivan” şi membru al Adunării Naţionale Bisericeşti.

Cu acest prilej, prof. univ. dr. Ioan Bolovan a prezentat **„Calendarul Renaşterea 2026”**, un anuar care continuă tradiţia „Calendarului Eparhiei Ortodoxe a Clujului” şi a „Calendarului creştinului de lege răsăriteană”, apărute în perioada interbelică. Calendarul, tipărit la Editura Renaşterea, cuprinde mai multe articole despre viaţa bisericească şi laică din cuprinsul Eparhiei. Printre temele de actualitate abordate se numără aniversarea a 20 de ani de la înfiinţarea Mitropoliei Clujului, împlinirea a 15 ani de arhierie a Părintelui Mitropolit Andrei la Cluj-Napoca, precum şi 160 de ani de la fondarea Academiei Române, alături de alte subiecte de interes. Volumul este îngrijit de vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Clujului, părintele Dumitru Boca, şi de consilierul cultural, părintele Cornel Coprean, care a moderat sesiunea ştiinţifică naţională.

„Aceste instrumente de lucru sunt extrem de utile, pentru a arăta gradul de dezvoltare al unei naţiuni”, a subliniat prof. Ioan Bolovan.

În continuare, despre importanţa istorică şi rolul Mitropoliei Clujului în viaţa Bisericii şi a societăţii au susţinut prelegeri următorii invitaţi: acad. Ioan-Aurel Pop, preşedintele Academiei Române, care a prezentat comunicarea „Ştefan cel Mare, biserica mitropolitană şi ferecătura de la 1498 a Tetraevangheliarului”; acad. Marius Porumb, de la Institutul de Arheologie şi Istoria Artei al Academiei Române – Filiala Cluj-Napoca, care a vorbit pe tema „Mitropolia din Dealul Feleacului”; dr. habil. Alexandru Simon, cercetător ştiinţific la Centrul de Studii Transilvane, cu referatul „Oamenii de pe domeniul regal al Feleacului (ante 1367 – post 1526)”; diac. dr. Mircea-Gheorghe Abrudan, istoric şi cercetător ştiinţific la Institutul de Istorie „George Bariţiu” al Academiei Române, care a prezentat comunicarea „Înfiinţarea Mitropoliei Clujului, argumentele arhiepiscopului Bartolomeu Anania”.

„Biserica aceasta trebuie să fie o bijuterie, să intre în circuitul turistic şi să o ferim de imixtiuni. Ea este biserica vechii Mitropolii a Clujului”, a afirmat academicianul Ioan-Aurel Pop, care a vorbit despre importanţa patrimoniului bisericesc, oferind ca exemplu biserica istorică din satul Feleacu, judeţul Cluj, ctitoria Sfântului Ştefan cel Mare.

Tetraevanghelul Mitropoliei din Feleac 1498

De asemenea, o alocuţiune a rostit şi domnul Ioan Rus, care, din partea Fundaţiei Transilvania Leaders şi împreună cu alţi reprezentanţi ai mediului academic şi ai societăţii civile, i-a oferit Părintelui Mitropolit Andrei un exemplar unic al lucrării „Tetra-

vanghelul Mitropoliei din Feleac – 1498”, ca omagiu editorial dedicat aniversării a două decenii de la înfiinţarea Mitropoliei. Volumul a fost realizat prin purtarea de grijă a Fundaţiei Transilvania Leaders şi cuprinde un cuvânt de însoţire semnat de acad. Ioan-Aurel Pop şi dr. Alexandru Simon.

Lucrarea reproduce pagini din „Tetraevanghelul de la Suceviţa” (Mănăstirea Suceviţa, 1595/2018), singura reprezentare ortodoxă a lui Ştefan cel Mare în veşminte apusene, păstrată în „Tetraevanghelul de la Humor”, Putna (1473), conform notei editoriale, precum şi coperta originală a „Tetraevanghelului Mitropoliei din Feleac” (1498), care nu se mai găseşte în prezent.

La eveniment au fost prezenţi Preasfinţitul Părinte Samuel Bistriţeanul, reprezentanţi ai mediului academic, oficialităţi civile şi militare, numeroşi clerici, teologi, istorici, oameni de cultură şi credincioşi clujeni.

Expoziţie foto-documentară

Tot vineri, în cadrul sesiunii ştiinţifice, a fost vernisată expoziţia foto-documentară „Trecut şi viitor – Două decenii de Mitropolie la Cluj”, deschisă pentru vizitare în perioada 24 martie – 19 aprilie 2026.

Expoziţia a cuprins 13 planşe, oferind privitorului o retrospectivă vizuală a evenimentelor din zilele de 24 şi 25 martie 2006, când a avut loc proclamarea festivă a înfiinţării Mitropoliei, precum şi procesiunea cu icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Nicula. Totodată, pentru prima dată, vizitatorii au avut prilejul de a vedea, în original, Tomosul Sinodal emis cu ocazia întemeierii Mitropoliei clujene, document de referinţă, cu o deosebită valoare istorică şi simbolică.

Oratoriul Bizantin de Paşti „Patimile şi Învierea Domnului”

Tot în seria manifestărilor religioase şi cultural-artistice dedicate aniversării a 20 de ani de existenţă a Mitropoliei Clujului, vineri, 17 aprilie, de sărbătoarea Izvorului Tămăduirii, Opera Naţională Română din Cluj-Napoca, în colaborare cu Mitropolia Clujului, a organizat concertul vocal-simfonic „Oratoriul Bizantin de Paşti – Patimile şi Învierea Domnului”, de Paul Constantinescu.

Concertul s-a desfăşurat de la ora 18:30, în Sala Mare a Operei Naţionale, în prezenţa Înaltpreasfinţitului Părinte Andrei, a Preasfinţitului Părinte Benedict, a Preasfinţitului Părinte Samuel Bistriţeanul, precum şi a numeroase oficialităţi civile şi militare, clerici, teologi, oameni de cultură şi credincioşi clujeni.

În deschidere, în premieră, a fost prezentat un scurt film dedicat istoricului Arhiepiscopiei şi Mitropoliei Clujului, intitulat „Mitropolia Clujului: tradiţie şi actualitate”, realizat în acest an de Sectorul Cultural al Arhiepiscopiei Clujului, cu prilejul aniversării a două decenii de Mitropolie la Cluj.

Ulterior, Părintele Mitropolit Andrei a rostit un cuvânt de binecuvântare, evocând istoricul Mitropoliei Clujului şi pe cei care au contribuit la înfăptuirea acestui deziderat. Totodată, a apreciat iniţiativa organizării acestui concert şi a mulţumit tuturor celor implicaţi, în frunte cu baritonul Florin Estefan, directorul general al Operei Naţionale Române din Cluj-Napoca.

La rândul său, directorul general Florin Estefan a susţinut o alocuţiune, în care a vorbit despre acest proiect de suflet, interpretat pentru prima dată pe scena instituţiei clujene.

„A fost o onoare pentru Opera Naţională Română din Cluj-Napoca să se numere printre instituţiile implicate în seria manifestărilor dedicate aniversării a 20 de ani de la înfiinţarea Mitropoliei Clujului. Instituţia noastră se bucură de o apropiere deosebită faţă de Înaltpreasfinţitul Părinte Mitropolit Andrei, care are întotdeauna un cuvânt bun pentru noi, fiindu-ne aproape, atât la propriu, cât şi la figurat, în numeroase împrejurări. Prin ceea ce facem, avem datoria, dar şi onoarea, în acelaşi timp, să ne implicăm şi să sprijinim, atât cât ne stă în putinţă, propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu”, a spus directorul general Florin Estefan.

În continuare, a avut loc interpretarea oratoriului „Patimile şi Învierea Domnului”, de Paul Constantinescu. Actul artistic a fost susţinut de Corul şi Orchestra Opera Naţională Română din Cluj-Napoca, alături de Corul Filarmonica de Stat Oradea, în calitate de invitat special al evenimentului, sub conducerea muzicală a maestrului Tiberiu Soare.

Scenografia a fost semnată de Magdy Hawash, iar soliştii au interpretat următoarele roluri: Evangelistul – Florin Estefan; Iisus – Benjamin Pop; Iuda / Tălharul cel rău / Îngerul – Cristian Mogoşan; Maica Domnului / Mironosiţa – Iulia Merca; Pilat / Tălharul cel bun – Zoltan Molnar; două mironosiţe – Tatiana Lisnic şi Sara Mihali.

Lucrarea reprezintă una dintre cele mai importante creaţii ale compozitorului român Paul Constantinescu, fiind o capodoperă a muzicii culte româneşti din secolul al XX-lea. Conceput între anii 1943 şi 1946, Oratoriul Bizantin de Paşti se înscrie în demersul constant al compozitorului de valorificare a tradiţiei bizantine româneşti, integrată într-un limbaj muzical de mare rafinament expresiv.

† **SAMUEL Bistrițeanul**
EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Cugetări despre rugăciune

Rugăciunea personală face parte din programul firesc al vieții creștine, alături de citirea Sfintei Scripturi și a altor cărți duhovnicești, de Spovedanie și Dumnezeiasca Împărtășanie, de post și de participarea la sfintele slujbe ale Bisericii. Rugăciunea este mijlocul primordial și absolut necesar pentru părtășia omului cu Dumnezeu. Sfinții Părinți spun că atât de importantă este rugăciunea pentru suflet, pe cât de importantă este respirația pentru trup. Marea însemnătate a rugăciunii se poate constata în viața pământească a Domnului nostru Iisus Hristos. Fiecare hotărâre și acțiune importantă din viața Sa omenească a fost precedată sau însoțită de rugăciune. Iată câteva exemple: Botezul lui Iisus a fost însoțit de rugăciune: *Și după ce s-a botezat tot poporul, botezându-Se și Iisus și rugându-Se, s-a deschis cerul* (Luca 3, 21). Înainte de a-și alege apostolii, Iisus s-a rugat întreaga noapte: *Și în zilele acelea, El a ieșit la munte să Se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu. Și când s-a făcut ziuă, a chemat la Sine pe ucenicii Săi și a ales dintre ei doisprezece, pe care i-a numit apostoli* (Luca 6, 12-13). Iisus obișnuia să se roage în zorii zilei: *Și a doua zi, foarte de noapte, sculându-Se, a ieșit și s-a dus într-un loc pustiu și Se ruga acolo* (Marcu 1, 35). Iisus s-a rugat înainte de evenimentul Schimbării la față pe muntele Tabor: *Iar după cuvintele acestea..., luând cu Sine pe Petru și pe Ioan și pe Iacov, S-a suit pe munte, ca să Se roage. Și pe când Se ruga El, chipul feței Sale s-a făcut altul și îmbrăcămintea Lui albă strălucind* (Luca 9, 28-29). Iisus s-a rugat înainte de a-l învia pe Lazăr: *Iisus Și-a ridicat ochii în sus și a zis: Părinte, Îți mulțumesc că M-ai ascultat. Și Eu știam că întotdeauna Mă ascuți, dar pentru mulțimea care stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis. Și zicând acestea, a strigat cu glas mare: Lazăre, vino afară!* (Ioan 11, 41-43). Iisus s-a rugat înainte de mântuitoarele Sale pătimiri, în noaptea Joii celei Mari: *Atunci Iisus a mers împreună cu ei la locul numit Ghetsimani și a zis ucenicilor: Ședeți aici, până ce Mă voi duce acolo și Mă voi ruga... Și mergând puțin mai înainte, a căzut cu fața la pământ, rugându-Se și zicând: Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum voiești Tu* (Matei 26, 36-39).

Dumnezeu nu ne cere să-I spunem nevoile noastre ca să afle despre ele, ci pentru ca noi să putem fi în stare să primim ceea ce El este pregătit să ne dea. Rugăciunea este înălțarea minții și a inimii către Dumnezeu, pentru a I ne adresa, fie mulțumindu-I și slăvindu-L, fie mărturisindu-I ceea ce avem în suflet, fie cerându-I ceea ce avem nevoie. Rugăciunea înseamnă a duce problemele și greutățile noastre înaintea lui Dumnezeu, știind că El ne va ajuta să le purtăm și ne va întări forțele pe drumul vieții. Rugăciunea este, de asemenea, sistemul nostru de comunicare cu casa părintească, amintindu-ne că suntem copiii lui Dumnezeu. Creștinul își exprimă dragostea față de Dumnezeu, Părintele ceresc, prin rugăciune. Dacă ne rugăm, înseamnă că-L iubim pe Dumnezeu, iar dacă nu ne rugăm, arătăm că nu-L iubim, căci măsura dragostei noastre de Dumnezeu este dată de măsura rugăciunii noastre.

Rugăciunea ne învață să-i iubim și pe confrății și semenii noștri, rugându-ne pentru ei la fel de stăruitor cum ne rugăm pentru noi înșine. Omul care se roagă nu mai este singur și izolat, pentru că rugăciunea este comunicare cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu îngerii și sfinții și cu toți membrii Bisericii, care se roagă și ei.

Nu orice rostire de rugăciune este cu adevărat rugăciune. A îngenunchea înaintea unei icoane, acasă sau în biserică, sau a face metanii, nu este încă rugăciune veritabilă, ci ceva ce ține de rugăciune; a spune rugăciuni din memorie, sau a le citi din carte, sau a le asculta citite de cineva, de asemenea, nu este încă rugăciune deplină, ci instrument sau mijloc de descoperire și cultivare a rugăciunii. Rugăciunea în esență este nașterea în inima noastră a simțămintelor de evlavie față de Dumnezeu, a simțămintelor de pocăință, de recunoștință, de slavoslovie, de devotament, de frângere a inimii, de cădere înaintea

lui Dumnezeu și de supunere față de voia Lui. Toată atenția și grija noastră trebuie să fie pentru ca în vremea rostirii rugăciunii, aceste simțăminte să umple sufletul nostru, așa încât atunci când limba noastră rostește rugăciuni sau urechea noastră le ascultă sau trupul nostru face metanii, inima noastră să nu fie rece, goală și împietrită, ci ea să vibreze de aceste simțăminte care ne pun în legătură cu Dumnezeu.

Există patru trepte pe care se poate situa rugăciunea din punct de vedere calitativ. Prima treaptă a rugăciunii, cea mai de jos, este rugăciunea întinată cu păcate. În timp ce se roagă, creștinului îi pot trece prin minte diverse gânduri urâte și păcătoase. O asemenea rugăciune nu numai că nu-i primită, ci este și păcat. A doua treaptă a rugăciunii este aceea când creștinul, în timp ce se roagă, nu se mai gândește la lucruri rele și urâte, ci se gândește la grijiile zilei, la activitățile pe care le are de făcut și împlinit. Această rugăciune, chiar dacă nu este amestecată cu păcate, totuși nu ajunge la cer. A treia treaptă calitativă a rugăciunii este rugăciunea făcută cu mintea sau rugăciunea minții. În timp ce se roagă, creștinul nu se gândește nici la lucruri rele, nici la lucruri bune, ci la ceea ce rostește sau citește. O astfel de rugăciune este aproape deplină. Ea rămâne însă o rugăciune cerebrală, rece, us-

cată, pentru că inima nu participă la ea și nu se îndulcește de ea. A patra treaptă calitativă a rugăciunii este rugăciunea făcută cu mintea în inimă, numită și rugăciunea inimii sau rugăciunea simțirii. De data aceasta, creștinul, în timp ce se roagă, nu se gândește nici la bune, nici la rele și simte cum i se coboară mintea în inimă, și la cele spuse de el în rugăciune participă toată ființa lui, toată simțirea (afectivitatea) lui, iar uneori ochii lui varsă lacrimi.

Deși a ne ruga pare a fi o lucrare simplă și ușoară, totuși, în practică nu este tocmai așa. Pentru a ne ruga cu adevărat, avem nevoie să cultivăm și să educăm în noi duhul rugăciunii, adică o stare sufletească conformă rugăciunii. Cel dintâi mijloc pentru aceasta este citirea cuvintelor de rugăciune. În cărțile noastre de rugăciuni se află rugăciuni alcătuite și întrebuințate de Sfinții noștri Părinți: Efrem Sirul, Macarie Egipteanul, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Isaac Sirul, Ioan Damaschinul și ale altor mari rugători și trăitori duhovnicești. Fiind plini de Duhul lui Dumnezeu, ei au înfățișat în cuvinte ceea ce le-a fost inspirat lor de Duhul Sfânt și ni le-au transmis și nouă. Ele ne călăuzesc și ne pun la îndemână o scară pe care să pășim în urcușul către cunoașterea și înțelegerea lui Dumnezeu și, nu în ultimul rând, ne oferă o perspectivă asupra noastră. Pentru ca citirea sau ascultarea rugăciunilor alcătuite de Sfinții Părinți, să ni se facă mijloc eficace de cultivare și educare a rugăciunii, trebuie să ne-o însușim cu gândul și cu simțirea, ca ea să devină a noastră proprie.

A doua cerință pentru cultivarea și educarea în noi a stării de rugăciune este credința în Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu-Mântuitor și păzirea învățăturilor Sale. Prin credință, omul îl recunoaște pe Iisus Hristos ca Dumnezeu și Stăpân al său și singurul și adevăratul tămăduitor al patimilor sale. Astfel, omul începe să conștientizeze uriașa prăpastie care există între el și Dumnezeu și se încredințează că rădăcina a tot răul și a stricăciunii este mândria. Această conștientizare îl conduce pe om la smerenie și îi insuflă plânsul și rugăciunea de pocăință. Prin ea omul cere mila și ajutorul lui Dumnezeu, ca să primească de la El curățirea de păcate și tămăduirea de patimi, și de asemenea, prin ea omul se deschide cu toată ființa sa harului dumnezeiesc și se unește cu El. În același timp, alături de credință, avem nevoie și de păzirea și împlinirea învățăturilor și poruncilor pe care Mântuitorul ni le-a dat nouă. Una dintre apoteogmele avvei Moise Etiopianul din Patericul Egiptean spune: *Dacă fapta nu consună cu rugăciunea, degeaba te ostenești. Un frate a întrebat: Ce înseamnă că fapta trebuie să consune cu rugăciunea? Bătrânul a zis: Înseamnă să nu mai facem păcatele pentru care ne rugăm. Când omul renunță la propria voință, atunci Dumnezeu se împacă cu dânsul și-i primește rugăciunea.*¹

A treia cerință pentru cultivarea și educarea stării de rugăciune în noi este să ne recunoaștem pe noi înșine că suntem păcătoși și nevrednici. O altă apoteogmă a avvei Moise Etiopianul zice: *Dacă omul nu se convinge în inima lui că este păcătos, Dumnezeu nu-l ascultă. Fratele a întrebat: Ce înseamnă să fie convins în inima lui că este păcătos? Bătrânul a zis: Când cineva își vede păcatele sale, nu se mai uită la ale apropiate.*² Conștientizându-ne starea căzută, noi ne aflăm în clipele acelea în adevăr; aceea este singura împrejurare în care suntem adevărați, în care suntem autentici. În această stare noi atragem în inima noastră pe Duhul Sfânt, Care este Duhul Adevărului, și care scoate la suprafață toate adâncimile ascunse și păcătoase ale sinelui nostru și care ne poate curăți de toată întinăciunea. Când Duhul Sfânt ne dezvăluie păcătoșenia noastră, dobândim o îndoită viziune: pe de-o parte vedem pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Cel fără de prihană și fără de păcat, vedem sfințenia desăvârșită și absolută a Domnului și Mântuitorului nostru; iar pe de cealaltă parte vedem păcătoșenia și sărăcia noastră duhovnicească. Dar nu deznădăjduim, pentru că Mântuitorul zice *fericiți sunt cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăția cerurilor*, ci, trăind pe muchia smereniei ascetice descoperite de Dumnezeu Sfântului Siluan Athonitul - *Ține-ți mintea în iad (fii convins că meriți iadul), dar nu deznădăjdui -, atragem în noi energia rugăciunii de pocăință. Cu cât ne smerim pe noi înșine și ne pocăim mai mult, cu atât mai rapid va ajunge rugăciunea noastră la Dumnezeu.*

Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă să ne rugăm neîncetat (I Tesaloniceni 5, 17). Așadar, nu este suficient să ne facem pravila de rugăciune dimineața și seara, ci trebuie să ne străduim să păstrăm rugăciunea de-a lungul întregii zile, în ciuda multelor și diverselor noastre probleme cotidiene. Pentru aceasta ne stă la îndemână rugăciunea inimii: *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul.* De asemenea, ne putem alege stihuri din Psaltire, pe care le simțim că ni se potrivesc situației sau stării sufletești în care ne aflăm, cum ar fi: *Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele* (Ps. 50, 11), sau *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte! Doamne, să-mi ajuți mie grăbește-Te!* (Ps. 69, 1), sau *Al Tău sunt eu, mântuiește-mă* (Ps. 118, 94), sau *Pașii mei îndreptează-i după cuvântul Tău, și să nu mă stăpânească nicio fărădelege* (Ps. 118, 133), sau *Păcatele tinereților mele și ale neștiinței mele nu le pomeni. După mila Ta pomenește-mă Tu, pentru bunătatea Ta, Doamne* (Ps. 24, 7-8) și multe altele. Psaltirea ne pune la îndemână o mulțime de rugăciuni mai lungi sau mai scurte. De-a lungul zilei, putem păstra rugăciunea în minte și în inimă, repetând-o cât mai frecvent cu putință; fie în taină: la locul de muncă, în mijloacele de transport sau pe stradă; fie în șoaptă sau cu voce, atunci când suntem singuri. Țelul principal al vieții noastre duhovnicești trebuie să fie acela de fi totdeauna cu Dumnezeu și de a intra cât mai des în comuniune cu El prin intermediul rugăciunii.

¹ Patericul sau Apoteogmele Părinților din Pustiu, Editura Polirom, 2003, p. 233.

² Patericul sau Apoteogmele Părinților din Pustiu, Editura Polirom, 2003, p. 233.

Sacralizarea conflictului Dispensaționismul, sionismul creștin și consecințele geopolitice ale unei erori

Pr. Prof. Dr. Cristian Sonea

De la căderea Constantinopolului la Armaghedonul nord-american

De câte ori violența a invadat cotidianul și a devenit o prezență terifiantă, oamenii au răspuns instinctiv la fel: au căutat un răspuns care să dea sens haosului. Astfel au construit scenarii eshatologice, au identificat un Antichrist, au numit un vinovat ultim.

Căderea Constantinopolului din 1453 a fost citită ca prăbușire a unei ordini creștine. Reforma Apuseană a transferat figura Antichristului asupra adversarului confesional. Ciuma a împins comunitățile spre panică apocaliptică, iar vânatoarea de vrăjitoare din secolele XVI–XVII a îmbrăcat anxietatea socială în haine demonologice.¹ Toate aceste momente spun același lucru: apocalipticul nu este doar un discurs religios. Este și un mecanism prin care o societate îngrozită își dă crizei un sens ultim — și, odată cu sensul, un făptaș.

Același mecanism funcționează și astăzi. Pe fondul tensiunilor globale, violența este sacralizată printr-un discurs apocaliptic care transformă conflictele cărora le suntem martori în episoade ale unei confruntări finale între bine și rău. Acțiunile militare sunt prezentate drept „parte din planul divin”; se invocă Armaghedonul; se anunță iminenta a doua venire a lui Hristos ca Judecător al istoriei. Când strategia militară se exprimă prin analogii biblice, nu mai vorbim despre o simplă retorică de mobilizare. Vorbim despre un fenomen religios bine articulat, cu o doctrină coerentă, cu o argumentare internă precisă și cu propriile mecanisme de legitimare.

Acest fenomen are un nume. Sistemul se cheamă dispensaționism, iar mișcarea pe care a generat-o este cunoscută drept sionism creștin. Sunt două provocări teoretice pe care teologia ortodoxă nu le poate ocoli. Astăzi, mai ales în spațiul nord-american, ele oferă deciziilor militare o infrastructură sacră. Privite însă din interiorul Scripturii și al Tradiției patristice, rămân ceea ce sunt: o eroare teologică.

Infrastructura instituțională a sionismului creștin

Sionismul creștin nu este un fenomen periferic, ci acționează în inima structurilor de influență. Organizații cu milioane de membri traduc sistematic convingerile dispensaționiste în mecanisme concrete de presiune asupra politicii externe. Miza lor nu este pietatea individuală, ci puterea efectivă - capacitatea de a împinge decizii teritoriale și strategice precise. Iar acest lucru se face pe față: hotărâri de politică externă sunt asumate public drept „împliniri profetice”.

Logica sistemului este transparentă. Dacă susținerea unor obiective militare sau teritoriale este interpretată drept împlinire a planului divin, atunci orice decizie administrativă în această direcție capătă automat valoare teologică. Politica se transformă în liturghie, actul executiv devine gest de ascultare religioasă, iar refuzul de a-l îndeplini este citit ca neascultare a lui Dumnezeu. Iar acest lucru nu este o metaforă — este structura explicită a unui sistem care legitimează teologic confruntarea.

Eficiența mecanismului se vede în campaniile masive de strângere a „zeciuiei”, lansate de obicei tocmai în cele mai intense momente de tensiune militară. Nu este o excentricitate marginală. Este o mișcare cu infrastructură solidă, cu lobby sistematic, cu finanțare proprie — o teologie care și-a abandonat vocația profetică pentru a se face validator al forței.

Ce este sionismul creștin?

Sionismul creștin nu trebuie confundat cu iubirea față de poporul evreu — un sentiment pe care teologia ortodoxă nu doar îl împărtășește, ci este chemată să îl trăiască. Termenul desemnează un construct teologic precis, cu rădăcini în puritanismul englez al secolului al XVII-lea și cu formă sistematică în dispensaționalismul lui John Nelson Darby (1800–1882).² Cronologia este relevantă. Sionismul creștin precedă sionismul politic evreiesc. Lord Shaftesbury propunea restaurarea evreilor în Palestina cu decenii înainte

ca Theodor Herzl să întemeieze sionismul secular. Nu sionismul creștin s-a născut din cel evreiesc — ci, parțial, invers.³

Teza centrală este următoarea. Dumnezeu conduce istoria prin șapte dispensații succesive — epoci în care omenirea este pusă la încercare în raport cu revelația divină, eșuează și primește judecata co-răspunzătoare. Trăsătura definitorie — identificată cu precizie de Charles C. Ryrie drept *condiție sine qua non* a sistemului — este distincția radicală dintre Israel și Biserică, înțelese ca două popoare ale lui Dumnezeu, cu două programe soteriologice paralele și distincte.⁴

Consecința directă este că Biserica apare ca o simplă „paranteză” neprevăzută în planul divin, intercalată din pricina respingerii lui Mesia de către Israel. Promisiunile veterotestamentare făcute lui Israel rămân ale lui Israel, neatinse de Biserică, și se vor împlini literal — etnic și teritorial — în dispensația a șaptea, dispensația Împărăției lui Dumnezeu. Aceasta nu este o nuanță doctrinară minoră. Este o răsturnare a hristologiei. În această schemă, Hristos nu mai este împlinirea Scripturilor — devine un interludiu în așteptarea împlinirii lor.

Harta profetică — de la 1948 la Mileniu

Proclamarea statului Israel la 14 mai 1948 a fost primită, în mediile dispensaționiste, ca un semn profetic fără precedent. Parabola smochinului din Mt 24, 32–34 a fost aplicată acestui eveniment: dacă smochinul a înfrunzit din nou, atunci „generația finală” intrase deja în istorie.⁵ De aici încolo, cronologia apocaliptică se desfășoară după o logică internă strictă, ale cărei verigi merită urmărite în detaliu.

Prima este Răpirea Bisericii.⁶ Toți credincioșii sunt ridicați fizic la cer înaintea Marelui Necaz, pe baza versetelor din 1 Tes 4, 16–17. Cu acest moment se încheie era Bisericii și se reactivează planul divin față de Israelul etnic. Urmează Marele Necaz. Pomind de la Mt 24, 21 (VBA), dispensaționaliștii îl identifică cu cea de-a șaptezecă săptămână din Dan 9, 27, înțeleasă ca o perioadă de șapte ani de suferință globală. În interiorul ei, Antihristul, conceput ca lider politic mondial, încheie un pact cu Israelul (Dan 9, 27a), îl rupe la jumătatea perioadei — „jertfa și prinosul să înceteze” (Dan 9, 27b) — și dezlănțuie persecuțiile. Pentru sistemul dispensaționalist, această etapă este inevitabilă și necesară.

Vine apoi Armaghedonul: armatele lumii sunt strânse în câmpia Megiddo pentru confruntarea finală. Hristos revine, distruge forțele răului, iar o rămășiță evreiască îl recunoaște ca Mesia. Așadar, în interiorul acestei logici, orice conflict care destabilizează Orientul Mijlociu apare ca un pas dorit spre deznodământ. În cele din urmă, Mileniul: domnia fizică a lui Hristos la Ierusalim timp de o mie de ani, cu restaurarea monarhiei davidice, reconstrucția Templului și reactivarea cultului mozaic.

Consecința morală a acestei construcții eshatologice este greu de evitat. Dacă destabilizarea geopolitică a Orientului Mijlociu este interpretată ca semn divin dorit, dacă Marele Necaz și Armaghedonul sunt asumate ca etape ale unui plan pe care nimic omenesc nu îl poate opri, atunci susținerea unor operațiuni militare care produc mii de victime civile ajunge să fie privită, în interiorul acestui sistem, drept un act de ascultare față de Dumnezeu. Nu o metaforă, ci o concluzie explicită a sistemului.

De ce este sionismul creștin o erezie?

„Erezie” nu este, în aceste pagini, un termen retoric. În limbajul teologic ortodox, el desemnează o deviere sistematică și gravă de la credința apostolică transmisă prin Sfinții Părinți și verificabilă în Scriptură. Sionismul creștin, în forma sa dispensaționalistă, întrunește această definiție din cel puțin trei direcții.

1. Negarea împlinirii hristologice a Scripturii

Întreaga tradiție patristică afirmă că Hristos este Singurul hermeneut al Vechiului Testament și că toate promisiunile veterotestamentare făcute lui Israel și-au găsit plinătatea în Persoana Sa și în Trupul Său, Biserica. Comentând Gal 3, 7, Sfântul Ioan Gură de Aur este explicit: „fii ai lui Avraam” nu înseamnă descendență biologică, ci credință în Hristos. Dispensaționalismul reinstaurează exact ceea ce Noul Testament depășise: separația radicală dintre Israelul etnic și Biserică, în două planuri soteriologice paralele. O asemenea construcție nu apare nicăieri în Noul Testament și nu are niciun suport în primele optsprezece secole de exegeză creștină. Nu este o lectură alternativă a unui text ambiguu, ci negarea concluziei pe care textul o formulează explicit: „nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici slobod; nu mai este parte bărbătească, nici parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus” (Gal 3, 28).

³Cf. Donald M. Lewis, *The Origins of Christian Zionism* (Cambridge: CUP, 2010).

⁴Distincția Israel–Biserică este sine qua non-ul dispensaționalismului, conform definiției lui Charles C. Ryrie, *Dispensationalism Today* (Chicago: Moody, 1965).

⁵Hal Lindsey, *The Late Great Planet Earth* (Grand Rapids: Zondervan, 1970), pp. 53–54.

⁶J. Dwight Pentecost, *Things to Come* (Grand Rapids: Zondervan, 1958), pp. 155–219.

2. Chiliasmul literal — o erezie cu un trecut lung

Credința că Hristos va domni trupește la Ierusalim timp de o mie de ani, reconstituind Templul și cultul mozaic, a fost calificată de Fericitul Augustin, în *De Civitate Dei*, drept „născocire trupească” — *carnalis fabula* — incompatibilă cu înțelegerea spirituală a Împărăției lui Dumnezeu. Tradiția ortodoxă a urmat această lectură fără excepție. Mileniul din Apoc 20 desemnează perioada Bisericii, de la Întrupare la Parusie, nu o domnie teritorială viitoare. Reducerea Împărăției lui Dumnezeu la o stăpânire politico-teritorială, cu capitala la Ierusalim, nu este o aprofundare a eshatologiei creștine, ci secularizarea ei.

3. Hermeneutica Bisericii ca „paranteză” neprevăzută

Ideea că era Bisericii este o intercalare neprevăzută în planul divin, iar cea de-a șaptezecă săptămână din Dan 9 este rezervată viitorului Mare Necaz, nu are niciun suport în tradiția interpretativă anterioară secolului al XIX-lea. Sfântul Ieronim citește cele șaptezeci de săptămâni ca referindu-se la perioada de la Ezra și Neemia până la moartea și învierea lui Hristos, fără nicio „pauză” milenară intercalată. Aceeași poziție o întâlnim la Origen, Eusebiu al Cezareei și Sfântul Ioan Gură de Aur. John Nelson Darby nu a descoperit un sens ascuns al textului, ci a inventat unul nou, fără acoperire în Tradiție. Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că sensul ultim al întregii iconomii divine este recapitularea (ἀνακεφαλαίωσις) tuturor în Logosul întrupat, depășind toate rupturile: creat–necreat, sensibil–inteligibil, pământ–cer. Ruptura dispensaționalistă dintre Israel și Biserică nu este o afirmare a planului divin, ci negarea direcției lui.

Efectul cumulat al acestor trei erori este o teologie a conflictului. Violența și catastrofa geopolitică capătă valoare providențială, iar războiul devine sacru în sine. O teologie care vede în lansarea unei rachete — fie ea cu rază medie sau lungă de acțiune — un accelerator al Parusiei se află în contradicție totală cu duhul jertfelnic al Crucii și cu tradiția isihastă a transfigurării omului și a cosmosului în lumina harului.

Critica teologică și potențiala acuzație de antisemitism

Decretele administrației americane care echivalează antisionismul cu antisemitismul ridică o problemă de principiu ce depășește cadrul juridic american. Definiția IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance / Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului) include printre exemplele de antisemitism și o serie de forme de critică la adresa statului Israel — o formulare suficient de elastică încât să acopere orice critică teologică a sionismului ca sistem.

Chiar autorul principal al definiției IHRA a semnalat că aceasta este „distorționată” pentru a „reduce la tăcere criticii Israelului”.⁷ Documentul *Kairos Palestine* (2009) — care critică utilizarea fundamentalistă a Bibliei, denunță teologiile occidentale ce conferă legitimitate ocupației și afirmă că orice teologie chemând la război sfânt este străină de creștinismului — ar deveni, în această logică, un document antisemit.⁸ În aceeași poziție s-ar afla teologii evanghelici care au criticat dispensaționalismul din interior — și, prin extensie, articolul de față.

Antisemitismul există și trebuie condamnat fără rezervă. Tocmai de aceea nu poate fi instrumentalizat pentru a bloca orice conversație despre un sistem doctrinar contestat inclusiv în interiorul protestantismului american. Critica teologică a unei ideologii religioase nu este ură față de un popor. Iar confuzia dintre cele două nu protejează poporul evreu — protejează o ideologie prin instrumente juridice, înăbușind evaluarea critică și libertatea de gândire teologică.

Răspunsul eshatologiei ortodoxe

Eshatologia Bisericii Ortodoxe nu furnizează hărți de luptă. Ea vestește că ultimul cuvânt al istoriei îi aparține lui Hristos cel Înviat — nu unui stat, nu unui conflict, nu unui scenariu geopolitic — și că Împărăția lui Dumnezeu este deja prezentă, în chip sacramental și anticipativ, în viața liturgică a Bisericii.

Sionismul creștin este o erezie nu pentru că ar iubi poporul evreu — iubire pe care creștinul ortodox nu doar că o poate, ci trebuie să o trăiască — ci pentru că substituie această iubire cu o instrumentalizare apocaliptică. El transformă un stat modern în pion eshatologic indispensabil și acordă violenței o funcție providențială pe care Evanghelia nu i-a recunoscut-o niciodată.

Datoria teologiei ortodoxe este să apere, cu argumente limpezi din Scriptură și de la Sfinții Părinți, distincția dintre speranța eshatologică și urgența politică a opririi conflictului. De această distincție depind, astăzi mai mult ca oricând, vieți omenești. O teologie care o pierde din vedere încetează să mai fie pastorală, devine o formă de complicitate.

¹ Simona Nicoară, *O istorie a secularizării. De la Cetatea lui Dumnezeu la cetatea oamenilor (sec. XIV–XVIII)*, vol. I, (Cluj-Napoca: Editura Accent, 2005), pp. 139–148, 185–196.

² John Nelson Darby (1800–1882), teolog irlandez al mișcării Plymouth Brethren, este fondatorul dispensaționalismului sistematic. Schema sa a fost popularizată în SUA prin Scofield Reference Bible (1909, rev. 1917), care a ajuns un instrument standard în seminariile protestante americane. Cf. Clarence B. Bass, *Backgrounds to Dispensationalism* (Grand Rapids: Baker, 1960); Craig A. Blaising și Darrell L. Bock, *Progressive Dispensationalism* (Wheaton: BridgePoint, 1993).

⁷<https://www.npr.org/2025/03/20/nx-s1-5326047/kenneth-stern-antisemitism-executive-order-free-speech>.

⁸<https://www.oikoumene.org/resources/documents/kairos-palestine-document>.

Fecioara Maria, în rugăciune, în comunitatea Ucenicilor (FAp 1, 14)

Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană

Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Facultatea de Teologie Ortodoxă

Menționarea scurtă a numelui Mariei, Maica Domnului, în cartea *Faptele Apostolilor* (1, 14), este ultima apariție a mamei lui Iisus în opera Evanghelistului Luca.

„Faptele Apostolilor”, al doilea volum al operei lucane, debutează cu un Prolog (1, 1-14) în care este relatată scena Înălțării lui Iisus la cer, la 40 de zile, după învierea Sa din morți. Episodul „Înălțării” formează un fel de „punte de trecere” care leagă cele două volume ale Sfântului Luca: Evanghelia a III-a de cartea „Faptele Apostolilor”.

Versetul 14, în care este menționată Maica Domnului, constituie concluzia acestui Prolog. Iată ce spune autorul cărții: „*Toți aceștia într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus, și cu frații Lui.*”

Simbolul primei „comunități” de după Înălțarea lui Iisus

Expresia „toți aceștia” (FAp. 1, 14) face referire la grupul de Ucenici ai lui Iisus, aflați în rugăciune, în „camera de sus”, dimpreună cu Apostolii Domnului, după întoarcerea lor de la locul în care Iisus S-a înălțat la cer, înaintea lor, la 40 de zile după Învierea Sa.

În tot acest context, Evanghelistul Luca precizează și un detaliu, deloc lipsit de importanță pentru activitatea mesianică desfășurată pe pământ de către Mântuitorul Hristos, și anume, timpul și sinteza propovăduirii Sale, după Înviere. Iată ce consemnează Evanghelistul: „...după patima Sa li S-a și arătat pe Sine viu, cu multe semne doveditoare, timp de patruzeci de zile arătându-li-Se și vorbindu-le despre cele ale împărăției lui Dumnezeu” (FAp. 1, 3). Apostolii sunt, așadar, „terenul de misiune postpascală” al Domnului înviat. Din toată această mulțime de semne doveditoare ale Învierii, Luca consemnează doar câteva, în capitolul final al Evangheliei sale: arătarea îngerilor femeilor mironosițe la mormânt (Lc. 24, 1-10); mormântul gol aflat de Petru (Lc. 24, 12); arătarea celor doi ucenici în drum spre Emaus (Lc. 24, 13-31); arătarea lui Simon, dar fără a fi oferit vreun detaliu (Lc. 24, 34); arătarea Apostolilor la Ierusalim (Lc. 24, 36-49) și înălțarea la cer (Lc. 24, 50-52). Cât despre tema împărăției lui Dumnezeu, Evanghelistul nu a consemnat nicio idee.

În preajma celor „Unsprezece” enumerați de către Sfântul Luca, unul câte unul, sunt amintite și „femei”¹, fără să li se dea numele. Totuși, una singură este numită, și anume „Maria, mama lui Iisus”. Lângă aceștia, Evanghelistul mai spune că erau prezenți și „frații lui” Iisus. Iată cuvintele lui: „*Și când au intrat, s-au suit în încăperea de sus, unde se adunau de obicei Petru și Ioan, Iacob și Andrei, Filip și Toma, Bartolomeu și Matei, Iacob al lui Alfeu și Simon Zelotul și Iuda al lui Iacob. Toți aceștia într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus, și cu frații Lui* (FAp. 1, 13-14)”². Toți acești fideli lui Iisus sunt prezentați așadar în grup, ca „perseverând unitar în rugăciune”.

Cât privește sensul expresiei „încăperea de sus”, trebuie să înțelegem că aceasta era o odaie, pe acoperișul plan, specific caselor din Orient. Această cameră adițională, construită dintr-un material ușor, era un loc aparte al familiei, retras, liniștit, potrivit pentru rugăciune și meditație înaintea lui Dumnezeu (cf. Dan. 6, 11; FAp. 10, 9 urm.). Nu cunoaștem dacă acest loc retras, centru al întâlnirilor primei comunități din Ierusalim, este și foișorul unde Iisus ar fi luat ultima

Cină cu Apostolii Săi, înainte de Pătimirea Sa, și care era în casa Mariei, mama lui Ioan Marcu (cf. FAp. 12, 12). Este foarte probabil ca „încăperea de sus”, menționată de Luca, să fie exact locul respectiv, întrucât este greu de imaginat ca prima comunitate din cetatea sfântă să fi uitat atât de repede unde va fi instituit Iisus Sfânta Euharistie.

Important de remarcat este că în versetul 14 sunt și două cuvinte care însoțesc substantivul rugăciune: „*într-un cuget*” (ὁμοθυμαδὸν) și „*stăruiau*” (προσκατεροῦντες). Aceste două expresii, care caracterizează rugăciunea, marchează, pe de o parte, angajamentul dinamic, constant al creștinilor în actul public și personal al invocării lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, accentuează caracterul unitar al comuniunii de credință, gândire și simțire care trebuie să definească această închinare.

Expresia „într-un cuget” sau „cu un cuget” apare, aici, pentru prima dată în cartea „Faptele Apostolilor” și reprezintă expresia preferată a Evanghelistului Luca prin care definește relația dintre membrii Bisericii primare. Iată un exemplu: „*Iar toți cei ce au crezut erau laolaltă și aveau toate îndeobște... Și zi de zi într-un cuget stăruind în templu, și-n casă frângând pâinea, împreună își luau Hrana întru bucurie și întru curăția inimii, lăudându-L pe Dumnezeu...*” (FAp. 2, 44.46-47; comp. cu FAp. 4, 24; 5, 12; 15, 25). Așadar, „într-un cuget”, adică într-o unică simțire și trăire, creștinii Bisericii primare se concentrau în rugăciune asupra relației lor personale cu Dumnezeu. Să fi fost, oare, acesta secretul succesului lor misionar? Cu siguranță, Da! Rugăciunea și comuniunea creștinilor au biruit, prin forța modelului, divizarea unei lumi vechi în care egoismul și individualismul au creat diferențele sociale care i-au și adus, în final, declinul iminent.

Dar despre conținutul și țința precisă a rugăciunii grupului, pe care îl menționează în versetul 14 Evanghelistul, nu ni se spune, însă, nimic. Totuși, întrucât Iisus tocmai încredințase celor Unsprezece, înainte de înălțarea Sa la Cer, misiunea de-a fi martorii Săi, până la marginea pământului, adică în toată lumea, îndeplinind acest mandat post-pascal prin puterea Duhului Sfânt, care urma să vină peste ei, este foarte posibil ca conținutul rugăciunii lor să constea tocmai în cererea de ajutor divin pentru realizarea acestei misiuni universale, cât și pentru îndeplinirea promisiunii acordării Duhului. Iată ce consemnează, în acest sens, Sfântul Luca din cuvintele lui Iisus adresate lor: „...*veți primi putere prin venirea peste voi a Sfântului Duh și-Mi veți fi Mie martori în Ierusalim și-n toată Iudeea și-n Samaria și pân-la marginea pământului*” (FAp. 1, 11).

Așadar, grupul de Ucenici fideli lui Iisus, din Ierusalim, după Învierea și Înălțarea Sa, constituie un *portret ideal și edificator al celui dintâi nucleu de următori Lui, simbolizând, astfel, Biserica creștină* care, în misiunea ei viitoare, va da mărturie despre El, actualizând în Liturghie și în propovăduirea Evangheliei lucrarea și jertfa Sa mântuitoare, până la capătul pământului.

În acest tablou al primei comunități mesianice, postpascale, a lui Iisus, Evanghelistul Luca nu subliniază, însă, nici o trăsătură sau vreun rol al Fecioarei Maria, Maica Domnului. Rugăciunea sa este în întregime fondată și integrată în cea a grupului. Dar faptul de a fi singura care este numită, lângă cei Unsprezece, poate avea o anumită semnificație pentru Evanghelist, din moment ce niciun alt text din Fapte sau din celelalte cărți ale Noului Testament nu o amintește pe Fecioara Maria după învierea lui Iisus.

Sensul prezenței Mariei în FAp. 1, 14

Faptul că Maria este menționată cu numele în prima pagină a cărții „Faptele Apostolilor” demonstrează că ea s-a bucurat de o atenție cu totul specială în rândul Ucenicilor lui Iisus, și apoi, mai târziu, pe timpul vieții Evanghelistului Luca, în rândul creștinilor Bisericii primare.³

La începutul Evangheliei sale, Sfântul Luca consemnează câteva episoade legate de zămisirea, pruncia și copilăria lui Iisus, în care Fecioara Maria ocupă locul central. În cartea „Faptele Apostolilor”, al doilea volum al operei sale, și tot la începutul ei, Evanghelistul o menționează din nou pe Maria, într-un context de rugăciune, cu evidentă conotație pnevmatologică, în care Duhul Sfânt urmează să aibă un rol aparte în misiunea viitoare a Apostolilor. Acest procedeu stilistic constituie o paralelă între cele două cărți și, de asemenea, un *inclusio*, care încadrează misiunea lui Iisus între două menționări ale Mariei. La fel se întâmplă în Evanghelia după Ioan, unde autorul poziționează misiunea lui Iisus, în același mod, adică între două intervenții ale Mamei Sale: în episodul Nunții din Cana (cf. In. 2, 1-12), și în cel al prezenței ei la poalele Crucii lui Iisus (cf. In. 19, 25-27).⁴

Analizând această paralelă, putem observa că, în Evanghelia a III-a, Duhul Sfânt, potrivit cuvintelor îngerului, „se va pogori asupra Mariei”, și ea va zămisli pe Fiul lui Dumnezeu, ca om (cf. Lc. 1, 35); acum, la începutul cărții „Faptele Apostolilor”, Ucenicii lui Iisus așteaptă și ei „venirea Duhului Sfânt” asupra lor (FAp. 1, 8). Dacă Luca vede în intervenția Duhului, în actul zămislirii lui Iisus, *deschiderea timpurilor mesianice*, iar acum consemnând, la începutul celui de-al doilea volum al său, așteptarea venirii Duhului, aproape de evenimentul Rusaliilor, nu face decât să interpreteze darul Duhului Sfânt drept semnul sosirii „zilelor de pe urmă”, adică al împlinirii depline a timpului mesianic în epoca Bisericii creștine (cf. FAp. 2, 17). Astfel, prezența Mariei în comunitatea postpascală a Ucenicilor lui Iisus, în așteptarea darului și a puterii Duhului, prefigurează și garantează îndeplinirea promisiunilor esahtologice ale lui Iisus.⁵

Maria este cea care, sub puterea Duhului Sfânt, și-a îndeplinit, prin credință, misiunea de mamă a lui Iisus. Acum, Apostolii vor întreprinde, la fel, sub auspiciile Duhului, prin credință, misiunea lor de fondatori ai Bisericii lui Iisus.

Concluzionând, așadar, simbolismul „grupului de rugăciune”, de care face amintire Sfântul Luca în Faptele Apostolilor 1, 13-14, putem spune că „tânăra biserică” pornește, astfel, în misiune, din rugăciunea și meditația comunitară înaintea lui Dumnezeu.

Prezentă în mica comunitate post-pascală a Ucenicilor lui Iisus, Maria devine simbolul prezenței ei ca mamă spirituală, pentru *de-a pururi*, și în mijlocul mării comunități creștine, din toate timpurile și locurile, care este Biserica Fiului ei.

Aflată așadar în rugăciune în mijlocul comunității Ucenicilor lui Iisus de după Înălțarea Sa, ne întrebăm dacă nu cumva Luca a intenționat ca prin această imagine să prezinte rolul Mariei de pururea rugătoare și mijlocitoare pentru creștinii postpascale de pre-tutindenii. Credem că DA!

Astfel, episodul prezentat de Sfântul Luca în Fapte 1, 14 stă la baza tipologiei ecclesiastice a Mariei.

¹ Exegeții noutestamentari văd, în general, aici, pe „femeile care îl urmașă pe Iisus din Galileea”, și pe care Luca le-a numit în Evanghelia sa (Lc. 23, 49.55 - conf. Lc. 8, 2-3 și 24, 10). Iată ce spune, în acest sens, S. Kistemaker: „We assume that the women Luke refers to are those: Mary Magdalene, Joanna, Susana and many others who accompanied Jesus during his ministry and supported him financially” (cf. Simon J. KISTEMAKER, *Acts* [NTC], Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2007, p. 59). Vezi și Heinz-Werner NEUDORFER, *Faptele Apostolilor* (Comentariu Biblic, vol. 8-9), Ed. „Lumina lumii”, Kornthal, Germania, 2000, pp. 31-32; Gérard ROSÉ, *Faptele Apostolilor. Comentariu exegetic și teologic*, Iași, 2016, traducere din italiană de Silvestru-Robert Bălan, p. 96.

² „Frații lui Iisus” nu pot fi alții decât verișorii Lui.

³ A se vedea detalii, în acest sens, H. RÄISÄNEN, *Die Mutter Jesu im Neuen Testament*, Helsinki, 1969, p. 141.

⁴ Despre semnificația mariologică a acestor texte din Evanghelia după Ioan, a se vedea A. FEUILLET, „Les adieux du Christ à sa mère et la maternité spirituelle de Marie”, în rev. *Nouvelle Revue Théologique* 86, 1964, pp. 469-489.

⁵ André Feuillet este unul dintre bibliștii care a insistat asupra acestui punct, în principal, în lucrarea sa: *Jésus et sa mère, d'après les récits lucaniens de l'enfance et d'après saint Jean. Le rôle de la Vierge Marie dans l'Histoire du Salut et la place de la femme dans l'Eglise*, Paris, 1974.

Arhimandritul Chiriac Dimitriu (1858-1903), stareț al Mănăstirii Cutlumuș, laudat de Mihai Eminescu (pentru inițiativa sa de a întemeia o mare bibliotecă românească la Muntele Athos), și sfârșitul său dramatic

Prof. univ. dr. Ilie Rad

Văzând câtă atenție i-a acordat Mihai Eminescu acestui monah român, stareț al Mănăstirii Cutlumuș, care era considerată atunci o mănăstire românească, am decis să-i aduc în actualitate memoria, deși nu avem despre el decât date puține, apărute în presă, cu ocazia vizitei sale în România, în 1878, pentru a strânge cărți, în vederea înființării unei biblioteci de carte românească, menite a servi românilor macedoneni, aflați în pragul deznaționalizării. Arhimandritul a reușit să strângă 40.000 de volume, a avut o întrevvedere cu Regele Carol I și Regina Elisabeta, la Sinaia, Casa Regală a noii Româнії libere laudând inițiativa arhimandritului și făcând donații importante.

Am găsit în multe lucrări despre Athos informația că Arhimandritul Dometie Trihenea a fost singurul român stareț la o mănăstire din Athos (în cazul său, era vorba de Mănăstirea bulgărească Zografu). Așadar, Arhimandritul Dometie are un vrednic precursor! Cazul este cu atât mai interesant, dacă ne amintim că, cerând ajutoare de la domnitorul Vlaicu Vodă (1364-1374), pentru refacerea Mănăstirii Cutlumuș, starețul Hariton a obținut de la domnitorul român (căruia îi satisfăcuse dorința ca mănăstirea să devină idioritmică!) clauza ca starețul mănăstirii să fie ales întotdeauna dintre călugării greci! Iată că alegerea lui Chiriac Dimitriu ca stareț se abătea de la acea regulă, din a doua jumătate a secolului XIV!

Mănăstirea Cutlumuș, al cărei stareț a fost, în a doua jumătate a secolului XIX, și Arhimandritul Chiriac Dimitriu.

Pentru că, așa cum spuneam, nu deținem alte informații, în afara celor publicate în ziarele vremii, cu ocazia prezenței arhimandritului Chiriac în România, vom reproduce, cronologic, toate informațiile din presă, la care am avut acces, pentru a reconstitui, cât de cât, o parte din viața și faptele vrednice de pomenire ale acestui venerabil patriot român, cum îl considera și Eminescu.

Nu știm cum au fost transportate acele cărți, obținute cu atâtea eforturi, la Muntele Athos, ce s-a întâmplat acolo cu ele etc.

Din păcate, o știre din 11 iulie 1903, publicată în ziarul *Evenimentul*, relatează că Arhimandritul Chiriac Dimitriu a încercat să se sinucidă, la Schitul Pocrov, de lângă Mănăstirea Neamț, unde probabil arhimandritul s-a stabilit, când s-a întors din Muntele Athos.

Mihai Eminescu în vremea când scria la ziarul *Timpul*

Scurtă biografie a Arhimandritului Chiriac Dimitriu

IAȘI, în 3 iulie 1879

Era în anul 1858, când, în Botoșeni, se născu Costachi Dimitriu, carele, ajuns apoi la vârsta de 18 ani, părăsi casa părintelui său, ce era negustor român și se duse, după obiceiul de atunci, la Mănăstirea Neamțului, să se dedeie vieței monahale. Trei ani stătuse el acolo ca „frate”, primind cu evlavie învățăturile

duhovnicești, de la bătrânii călugări. Dorul lui, însă, de a-și înavuți cunoștințele, l-a făcut să se ducă la mănăstirile de la Sfântul Munte Athos, din Macedonia, căci așa s-a crezut pe atunci, că acolo e eldorado al pietății și focarul luminei.

Costachi Dimitriu, devenit monahul Chiriac Dimitriu, ajunse la Sfântul Munte în 1876 și, ca român, intrase în 1878 în mănăstirea română de acolo. Prin o conduită exemplară, monahul Chiriac câștigase în scurt timp simpatia tuturor călugărilor, nu numai români, dar și greci și ruși. Un călugăr bătrân, vroind a recompensa serviciile lui Chiriac, i-a hărăzit o frumoasă avere. Chiriac, devenit bogat și văzând de-o parte progresul în toate al românilor din România liberă, iar de alta starea înapoiată a românilor Macedoniei, se gândi în ce chip ar putea să răspândească cultura și literatura română printre frații noștri din Macedonia. Cunoscând că românii macedoneni se bucură de o stare comercială, dar și familială bună, Arhimandritul Chiriac Dimitriu s-a convins, în curând, că unicul mijloc, pentru realizarea scopului său național, este instrucțiunea.

Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul se hotărî, [așa]dar, să lucreze pe această cale. În Macedonia există în total 16 școli române, 14 de băieți și 2 de fete. Instrucția, însă, întâmpină acolo mari greutăți, căci lipsa de cărți e foarte mare. Ce folosesc clădiri de școli și profesori, dacă lipsesc cărți, mai ales la școalele rurale, cum sunt cele din Macedonia? E întocmai ca și o clădire de teatru și actori, însă fără scrieri teatrale.

Prea Cuvioșia Sa Arhimandritul concepu dar planul, să înființeze o mare bibliotecă, la mănăstirea română de la Athos, care să procure școlilor cărțile trebuitoare.

Lipsind însă bani, formarea unei asemenea biblioteci era o grea problemă, dar, cu toate acestea, patrioticul Arhimandrit și-a propus a o rezolvi. Cum? Prin apel la patriotismul românilor de la Dunăre!

Arh. Chiriac Dimitriu își părăsi dar, în septembrie 1878, chilia sa din munții macedoneni și-și îndreptă pașii săi spre Dunăre, cu încredere în pronia dumnezeiască și cu speranță în patriotismul României libere.

Trecând Dunărea și ajuns în România, Arh. Chiriac se adresă către națiunea română, arătând nevoile fraților noștri din Macedonia. Toți patrioții, de la Domnitor și până la cetățeanul cel mai sărman, căuta să răspundă la acest apel, prin ofrande de cărți. Spre lauda ziaristei române, constatăm aice ardoarea cu care, mai ales foile bucureștene, susținură la început opera națională a patrioticului monah.

De vr-o lună încoace și vechea capitală, Iași, are onoarea și bucuria a găzdui pe venerabilul Arhimandrit. Ca întotdeauna, așa și de astă dată anticul nostru oraș s-a ilustrat în patriotism, căci, în scurtul timp de vr-o lună, publicul de aice a oferit, pentru numita bibliotecă, peste 12.000 volume.

Până acuma s-au adunat, în toată România, 40.000 volume, a treia parte din această frumoasă colecție e oferită de ieșeni. Onoare, dar, ieșenilor! Subscripția însă nu e încă terminată, și să sperăm că românii își vor da toate silințele să ofere fraților din Macedonia, ca dar național, o colecție de cel puțin 60-80.000 volume.

Opera este și va fi frumoasă, mulțumită patriotismului națiunei noastre și mai ales mult venerabilului Arh. Chiriac Dimitriu, al[ui] cărui merit e mare. Suntem datori a exprima dar acestui patriotic monah recunoștința poporului român și, în consecință, sperăm că, afară de particulari, și Guvernul va urma înainte a sprijini pe valorosul misionar român, în realizarea misiunii sale naționale, și că va ști să recompenseze pe acest luptător a românismului.

Numele acestui inițiator al înființării biblioteci române în Macedonia va rămâne neșters în istoria națiunei noastre. Lui, românii macedoneni vor avea a mulțami deșteptarea lor națională, iar noi, că numele de român va începe a răsuna mai puternic prin Munții Macedoniei.

Opera, ce a întreprins, e de folos pentru toți românii în genere, în special însă de mai mare [folos] pentru cei din Macedonia. Cu atât mai mult ne cuprinde mirarea, aflând că marele număr de români macedoneni, stabiliți de mulți ani aice, la noi, se interesează prea puțin de această operă națională, deși, pe baza că sunt frați de-ai noștri, de dincolo de Balcani, au fost îmbrățișați de noi și au ajuns la averi și pozițiuni însemnate în țară. Macedonenii au puternice motive a reclama de la aceștii sprijin, cari și ei sunt datori a-și aduce aminte de locul lor de naștere. Nepăsarea aceasta, însă, sperăm că va înceta și că, în curând, vor auzi că macedonenii de aice formează un Comitet pentru frații lor.

Terminând, exprimăm încă o dată recunoștința noastră către venerabilul Arhim. Chiriac și rugăm atât pe prioații și autoritățile respective, cât și pe confracții noștri ziariști, să-i deie tot concursul lor patriotic.”

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 77, 4 iulie 1879, p. 1-2.

În audiență la Prințul Carol I și Principesa Elisabeta

Sfântia Sa, părintele Arhimandrit Chiriac Dimitrie, de la Sântul Munte Athos, aflăm că zilele acestea a fost primit în audiență, la Sinaia, de Măriile Lor, Suveranii țarei, cu multă bunăvoință, și că Măriile Lor [au oferit] deosebit darurile munificente, cu cari au înzestrat înființarea biblioteci române de la Sântul Munte, au încurajat prin grai pe prelatul român, în întreprinderea sa națională.

(Timpul, anul III, nr. 203, 16 septembrie 1878, p. 3)

Biblioteca mănăstirii române de pe muntele Athos

Inainte de toate aducem la cunoștința cetitorilor noștri că s-a aplanat conflictul ce exista de atâtea ani între călugării moldoveni și munteni de la Sf. Munte și că, în urma împăcaciunei definitive, realizate prin înalta

intervențiune a M. S. R. Domnitorului, părintele Nectarie s-a întors la Sf. Munte, împreună cu toți ceilalți călugări moldoveni. Această știre ca umple de bucurie pe toți adevărații patrioți români.

Să trecem acuma la altceva, tot atât de important. Mănăstirea română de la Sf. Munte, în urma inițiativei luate de Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit Chiriac Dimitriu (născut din Botoșeni), a înființat o bibliotecă centrală, destinată a servi pentru propagarea românismului în Tesalia și Macedonia, unde se află sute de mii de macedo-români. Spre a înavuți această bibliotecă, P. C. Arh. Chiriac Dimitriu, autorizat fiind și de Guvernul nostru, a întreprins a călători prin întreaga Românie, adunând ofrande de cărți pentru acea bibliotecă. Până acuma a adunat în România de dincolo de Milcov peste 20.000 [de] volume. Păr. Chiriac Dimitriu a sosit acuma și aice, în antica capitală a Moldovei, pentru acelaș scop. Credem că ieșenii își vor arăta și de astă dată patriotismul și iubirea de românism, oferind P. C. Sale Arhimandritului Ch. Dimitriu, fiecare cât va putea mai multe cărți și că vor contribui, astfel, ca cele 14 școli române de băieți și 12 școli române de fete din Tesalia și Macedonia, înființate de Cuza Vodă și acuma în înflorire sub protecția lui Carol Vodă, să fie dotate cu biblioteci, necesare și ca românismul să-și găsească, în acele părți transbalcanice, o puternică propagandă.

Sperăm că, pe lângă particulari, și autoritățile comunale și județene vor contribui din răputeri la această mare operă națională, pentru românii, frații noștri de dincolo de Balcani.

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 62, 630 mai 1879, p. 3)

Decorat cu Medalia de aur cl. I a „Serviciului Credincios” adus românismului

Prea Cuvioșia Sa, Păr. Arhimandrit Chiriac Dimitriu, carele, pentru activitatea și patriotismul său, a fost decorat cu Medalia de aur cl. I a „Serviciului Credincios” adus românismului, a și început, în Iași, cu distribuarea listelor pentru strângerea de ofrande. Aflăm, cu bucurie, că d. Th. Codrescu, vechi literat și tipograf, a dăruit la început 1700 volume și în urmă încă 1300 volume, adică în total 3000 volume pentru această bibliotecă, menită a servi pentru răspândirea luminei și românismului între românii din Tesalia și Macedonia.

Mulțumim d-lui Codrescu pentru donațiunea patriotică și sperăm că și alții îl vor urma în frumosul exemplu ce a dat.

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 63, 1 iunie 1879, p. 3)

Mulțumiri publice

Arhimandritul Chiriac Dimitriu (Bibliotecarul), inițiatorul și activul strângător de ofrande de cărți, pentru biblioteca

Mănăstirii române de la Sf. Munte, vizitându-ne ieri, ne-a rugat să exprimăm mulțumirile sale la toți acei, cari s-au însărcinat cu strângerea ofrandelor, precum și celor, cari au făcut deja ofrande. Prea C. Sa Părintele Chiriac Dimitriu roagă totodată a se grăbi cu acoperirea listelor respective, spre a se evita cheltueli mari, de care ar fi urmată îndelungata d-sale prezență în Iași.”

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 65, 6 iunie 1879, p. 3.

Mulțumire publică

D-le redactor! Permiteți-mi, Vă rog, cu ocaziunea plecării mele din Iași, a Vă exprima profunda mea recunoștință, pentru zelul cu care ați binevoit, ca stră-n în ce eram, a mă conduce aice, pe la diferitele autorități, precum și pentru sprijinul puternic, ce mi-ați dat, atât prin mult stimata Dv. foaie, cât și prin propaganda Dv. personală. Vă exprim aceasta a mea recunoștință și în numele românilor macedoneni, pentru cari lucrez. De asemenea, Vă adresez mulțumirile mele pentru cele 450 volume cărți și alte tipărituri, ce au avut patriotismul a le oferi pentru biblioteca română de la Sf. Munte.

Dumnezeu să vă binecuvinteze!

Arhimandritul Chiriac Dimitriu, bibliotecar pentru Muntele Athos.

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 77, 4 iulie 1879, p. 3).

MULȚĂMIRE PUBLICĂ

S.S. Arhimandritul Chiriac Dimitriu, neobositul luptător pentru înființarea biblioteci de la Muntele Athos, vine, prin organul nostru, a mulțumi onor. public iașan, precum și autorităților locale, pentru patrioticul concurs, ce a binevoit a-i da în strângerea cărților destinate întru acest scop. S.S. au adunat, până acum, numai din Iași, peste 12.000 volume cărți.”

(Curierul de Iași, anul XII, nr. 67, 5 iulie 1879, p. 2)

Biblioteca română de la Sf. Munte

În momentul de a pune foaia sub presă, primim o telegramă din Botoșani, care ne aduce îmbucurătoare veste, că cetățenii de acolo răspund cu mult entuziasm patriotic la apelul ce li face Sf. Sa Arhimandritul Chiriac Dimitriu. Nici că era de așteptat altfel, căci botoșenii s-au distins întotdeauna prin patriotismul lor exemplar și prin sacrificii pentru cauza națională.

Onoare botoșenilor, și bucuria țării, că are acolo fii atât de demni!

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 84, 20 iulie 1879, p. 3)

Arhimandritul Chiriac Dimitriu

Neobositul bibliotecar de la Muntele Athos s-a reîntors ieri în orașul nostru, din călătoria ce a întreprins-o prin orașele Cernăuți, Botoșani, Dorohoi și Folticeni, în scopul ce Sf. Sa îl urmărește cu o activitate exemplară, pentru a aduna cărți spre biblioteca română din Muntele Athos, pentru dezvoltarea cultului românismului în Macedonia. S.S. a fost pretutindene îmbrățișat cu cordialitate, adunând aproape de 4000 volume de deosebite scrieri și în diverse limbi, numai din aceste 4 orașe.

S.S. exprimă cele mai călduroase mulțumiri d.d. baron Petrino, Hurmuzachi, Dr. Zotta, Arhimandritul Silvestru Moraru și alții din Cernăuți; dd. General Tobias Ghergel, prefectul județului Botoșni, d. Argenti și d.d. profesori de la Liceul din Botoșani; d.d. Hasnaș, prefect, jud. Dorohoiu, d.d. prefect al județului Folticeni, d. Ghișescu, d. director al Prefecturii și cu deosebire d-lui Diaconovici, care a oferit 100 de volume din cele mai alese, precum și 100 fr. Toate aceste persoane au dat S.S. Arhim. Ch. Dimitriu cel mai călduros sprijin în îndeplinirea misiunii sale.

Asemenea S.S. mulțumește din inimă tuturor persoanelor generoase, ce au contribuit la realizarea nobilului său scop. Liste în regulă de numele tuturor donatorilor se vor publica în curând.

Credem că este locul de a aminti aici despre silințele și zelul neobosit cu care Arhim. Chiriac Dimitriu lucrează fără încetare, pentru realizarea unui scop național, care merită cea mai mare laudă și o particulară atențiune din partea Guvernului și a tuturor autorităților țării.

(Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 101, 29 august 1879, p. 3)

O scrisoare

Mai jos publicăm o scrisoare prin care prea Sfinția Sa Arhimandritul Chiriac Dimitriu ne comunică îmbucurătoarea știre că moldovenii au răspuns la apelul ce s-a făcut, prin o ofrandă de aproape șasezeci mii volume cărți, pentru românii din Macedonia. Onoare moldovenilor, pentru această manifestare de românism, tot asemenea și bucovinenilor, care și ei, la marginile dictate de politica interioară de acolo, au contribuit la această operă națională.

Onoare însă și recunoștință patrioticului Arhimandrit Chiriac Dimitriu, care, dovedind toate obstacolele, au procedat, cu o rară activitate și dedare pentru a o putea realiza deșteptarea simțului național la românii din Macedonia, prin mijlocul fondării unei biblioteci române la Muntele Athos. S.S. părăsește Moldova și va începe misiunea sa peste Milcov. Sperăm că, pe lângă frații noștri, atât presa, cât și Guvernul se vor grăbi a-i da tot sprijinul real, pentru ca acest misionar al românismului să poată completa o operă strălucitoare, care să fie, în regiunile Pindului, o vie mărturie de superioritate a neamului român asupra celorlalte.

Curierul (Th. Balassan). Foaia intereselor generale, anul VII, nr. 105, 7 septembrie 1879, p. 3)

Două știri din ziarul *Evenimentul* depun mărturie despre sfârșitul tragic al acestui pa-

triot român, laudat de Mihai Eminescu, pentru patriotismul său.

Nu știm cum au fost transportate la Sfântul Munte Athos cele 40.000 de volume strânse de Arhimandritul Chiriac Dimitriu, care a revenit în România, încercând să se sinucidă. Avea doar 45 de ani!

Transferul la Mănăstirea Râșca

„PCS Arhimandritul Chiriac Dimitriu, de la Schitul Pocrov, care a încercat să se sinucidă, va fi transferat la Mănăstirea Râșca.”

(*Evenimentul*, seria II, an XI, nr. 126, 11 iulie 1903, p. 3)

Un călugăr smintit

Sâmbătă, 12 iulie [1903], părintele Arhimandrit Chiriac Dimitriu, de la Schitul Pocrov, de pe lângă Mănăstirea Neamț, a încercat să se stranguleze în clopotnița bisericii din Pocrov. În dimineața acelei zile, pe la ora 9, părintele Dimitriu se suise în clopotniță și, legându-și zdravăn gâtul cu funia de la clopotul cel mare al bisericii, începuse a se legăna deja, dând, în același timp, în contra voinței sale, prilej clopotului să sune. Călugării, atrași de zgomotul neobiceiului al clopotului la acea vreme, se duseră se vadă ce e. Cu mare greutate, egumenul schitului, părintele Alexie, scăpă la viață pe maniacul călugăr Dimitriu. Această încercare de sinucidere nu a emoționat pe nimeni, căci ea intra deja în numărul al 6-lea din seria unei astfel de morți, căutate cu lumânarea. Ar trebui ca, în interesul orânduieii și liniștii celorlalți călugări, să se dea odată măsuri contra nunitului călugăr, care-și face chiar de cap.

(*Evenimentul*, seria II, anul XI, nr. 131, 17 iulie 1903, p. 3)

Concluzii

Pentru a afla mai multe informații despre Arhimandritul Chiriac Dimitriu (inclusiv o motivare a actului său suicidal), am trimis o scrisoare Mănăstirii Cutlumuș. Mi s-a răspuns că evenimentul respectiv este prea îndepărtat și ar necesita căutări dificile în arhivă. MI-a și-a recomandat să iau legătura cu porfessorul Florin Marinescu, un cunoscut cercetător al așezămintelor de la Muntele Athos. I-am scris la adresa de email indicată, dar nu am primit niciun răspuns.

M-am adosat conducerii Mănăstirii Neamț, unde a viețuit și Arhimandritul Chiriac Dimitriu, de la care am primit următorul răspuns, cu nr. 65 din 27 februarie 2026: „Cu deosebit respect, vă aducem la cunoștință că părintele Arhim. Chiriac Dimitriu a fost viețuitor în obștea Schitului Pocrov și a trecut la cele veșnice în data de 17 iulie 1903, fiind înmormântat în cimitirul Schitului. Cu stimă, Starețul Mănăstirii Neamț, Arhimandrit Benedict Sauciuc. Secrerar, Protos. Iacob Todica”.

Conducerea Mănăstirii Neamț mi-a trimis și un document cu viețuitorii Schitului Pocrov, între care apare, la poziția 6, și Arhimandritul Chiriac Dimitriu.

Mi s-a mai spus, într-un alt mesaj, că nu se mai păstrează mormântul Arhimandritului Chiriac. La schitul Pocrov se păstrează doar mormintele din anii 1980.

Poate că, citind aceste rânduri, cineva din vreo obște monahală, vreun cercetător sau urmași ai arhimandritului, vor continua cercetările, pentru a răspunde la cele trei întrebări pe care ni le-am pus și noi: 1. Dacă cele 40.000 de cărți au ajuns și cum au ajuns la Sfântul Munte Athos. 2. Dacă au ajuns, ce și-a întâmpnat cu aceste volume? 3. De ce s-a întors Arhimandritul Chiriac de la Muntele Athos, ajungând în situația de a-și pune capăt zilelor, la vârsta de doar 45 de ani?

Două sărbători consecutive

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

Există, în economia simbolică a unei națiuni, repere care nu pot fi înțelese decât în relație unele cu altele, în vecinătatea lor semnificativă, când capătă consistență și profunzime. În cazul României moderne, 9 mai și 10 mai sunt două zile care, deși diferite ca natură și semnificație, configurează împreună o mitologie a începuturilor. Între proclamarea independenței și instituționalizarea acesteia sub semnul monarhiei, s-a desfășurat nu doar un proces istoric, ci și unul simbolic, pe care literatura îl recuperează, îl amplifică și, deseori, îl problematizează.

Ziua de 9 mai aparține, în primul rând, istoriei ca fapt. Este momentul unei rupturi asumate, al desprinderii de o ordine politică veche și al intrării într-o zonă de risc și incertitudine. Independența nu a fost doar proclamată, ci trebuia apărată, justificată, confirmată. De aceea, imaginarul literar asociat acestui moment este dominat de gravitate, de tensiune și de retorica sacrificiului. Poezia patriotică a epocii, de la evocările Războiului de Independență până la discursurile lirice despre eroism, construiește o imagine a națiunii în luptă cu propriul destin. Este o literatură a pragului care surprinde clipa în care istoria se decide.

În schimb, 10 mai marchează deja o stabilizare a sensurilor, căci dacă 9 mai este ziua afirmării, 10 mai devine ziua consacării, în care se suprapun trei momente esențiale ale modernității românești: venirea lui Carol I, proclamarea independenței și instituirea regatului, iar o asemenea concentrare de semnificații nu putea rămâne nici ea fără ecou în literatură.

La Vasile Alecsandri, lucrurile sunt clare și, am putea spune, previzibile. Poezia „10 Mai” și versurile „Imnului regal” țin de o retorică a celebrării, în care istoria este ridicată la rangul de ceremonie. Tonul este imnic, imaginile sunt solemne, iar comunitatea apare ca un corp unitar, lipsit de fisuri. Nu e greu de observat aici o funcție mai curând simbolică decât estetică a poeziei care legitimează un moment istoric și îl fixează în conștiința publică. Este, dacă vrem, o literatură care construiește mitul.

Această diferență de registru nu trebuie însă interpretată ca o simplă opoziție. Mai curând, cele două zile funcționează ca două momente ale aceluiași proces: unul dramatic, celălalt festiv; unul al riscului, celălalt al confirmării. Literatura epocii, în special cea cu funcție patriotică, tinde să privilegieze această complementaritate, construind o imagine coerentă și, în mare măsură, idealizată a devenirii naționale.

Dar miturile, odată create, încep să fie fisurate din interior. Deși nu evocă direct 9 mai și 10 mai, George Coșbuc introduce în literatura epocii o tensiune care lipsea discursului festiv. În „Noi vrem pământ”, de pildă, vocea colectivă nu mai este una a celebrării, ci a revendicării. Națiunea nu mai apare ca un organism armonios, ci ca unul traversat de conflicte. În acest sens, Coșbuc nu demontează mitul, dar îi adaugă o dimensiune esențială, aceea a realității sociale. Independența politică, sugerată de 9 mai, și stabilitatea instituțională, asociată lui 10 mai, nu sunt negate, dar sunt puse în relație cu o realitate socială incomplet rezolvată. În acest fel, Coșbuc nu demontează mitul național, ci îl complică, adăugându-i profunzimea necesară.

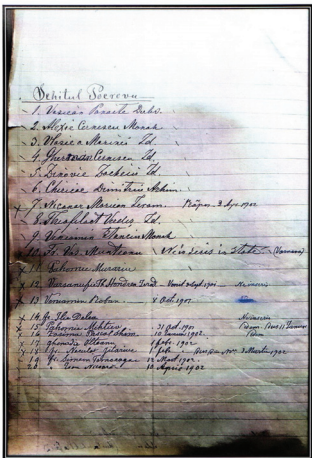
Proza realistă contribuie și ea la această nuanțare. În „Viața la țară”, Duiliu Zamfirescu surprinde o lume în tranziție, în care marile evenimente istorice nu apar spectaculos, ci se infiltrează discret în viața cotidiană. Cele două zile de sărbătoare nu sunt tematizate explicit, dar efectele lor, precum modernizarea, schimbarea raporturilor sociale, redefinirea identității, sunt vizibile în structura profundă a textului, literatura devenind astfel un instrument de analiză, nu de celebrare.

Vine apoi Caragiale, care face ceea ce știe el mai bine, introduce ironia. În schițe precum „Telegrame”, festivul devine suspect, iar entuziasmul colectiv pare mai degrabă mimat decât autentic. El nu atacă direct, dar subminează mecanismele prin care astfel de date sunt transformate în spectacole publice. În felul acesta, el nu distruge mitul, ci îl relativizează.

În secolul al XX-lea, această dublă simbolică cunoaște un destin complicat. Dacă în perioada comunistă, ziua de 10 mai a fost scoasă din discursul oficial, 9 mai a căpătat alte conotații, inclusiv în contextul geopolitic mai larg. Totuși, în plan literar și cultural, cele două date nu dispar complet. Ele rămân prezente, fie ca repere ale unei memorii recuperate, fie ca obiecte ale unei reflecții critice asupra modului în care istoria este construită și transmisă.

În contemporaneitate, relația dintre 9 mai și 10 mai poate fi citită și în cheie identitară. Prima, devenită Ziua Europei în timp ce cea de-a doua rămâne legată de tradiția națională și de memoria monarhică. Ceea ce face din aceste două zile un subiect fertil pentru literatură nu este doar importanța lor istorică, ci capacitatea de a genera sensuri multiple și, uneori, contradictorii. Între 9 mai și 10 mai se desfășoară nu doar o succesiune de evenimente, ci și o dialectică a imaginarii, între fapt și simbol, între istorie și mit, între realitate și reprezentare.

Literatura română a înțeles, poate mai bine decât orice discurs oficial, această complexitate. De la entuziasmul lui Alecsandri la tensiunile lui Coșbuc, de la analiza lui Zamfirescu la ironia lui Caragiale, cele două date sunt reinterpretate, nu doar consemnate. În această capacitate de a problematiza stă, în definitiv, adevărata forță a literaturii, aceea de a transforma istoria într-o experiență de gândire. Astfel, 9 mai și 10 mai nu sunt doar repere ale trecutului, ci două moduri de a înțelege prezentul. Împreună, ele alcătuiesc nu numai o cronologie, ci o poveste despre devenire, memorie și identitate, pe care literatura continuă să o rescrie.

Părintele Vasile Raus, ucenic al Părintelui Academician Mircea Păcurariu și preferat al Arhiepiscopului Teofil

Pr. Gheorghe -Dragoș Braica

După păcatul primordial (strămoșesc), viața omului a început să se degradeze atât din punct de vedere fizic, cât și moral. Păcatul a devenit patimă, motiv pentru care l-a făcut pe Dumnezeu să dea codul de bună conduită după care omul să-și conducă viața. Pentru realizarea acestui deziderat, Dumnezeu îl cheamă pe Moise, după ce, în prealabil, Moise se pregătește în post și rugăciune să aibă o întâlnire directă și personală pe Muntele Sinai pentru a primi cele zece porunci.

Respectarea lor îți dă posibilitatea să trăiești în armonie cu El - în virtute. Nerespectarea duce la păcat, la dizarmonie.

Atât păcatul, cât și virtuțile (calitățile, defectele) se înscriu în corpul și sufletul nostru ca predispoziții și lasă urme. Acestea se transmit prin acele părțile genetice care se moștenesc din părinți în copii. „Părinții au mâncat aguridă și copiii lor li s-au strepezit dinții” (Ieremia 31, 29). Acest principiu a fost formulat cu exactitate în Biblie înainte de savantul călugăr - „părintele geneticii” - Gregor Mendel (1822-1884), care l-a formulat mai științific, dar nu diferit. „El a descoperit că transmiterea caracterelor ereditare se face potrivit legilor dominației, segregării și asortării independente a caracterelor, denumite legile lui Mendel. Știința geneticii, în concordanță cu Biblia, a ajuns la concluzia că fiecare nou-născut are 50% din caracter ce aparține moștenirii, și 50% se datorează alegerii noastre în viață. Dar nu-i mai puțin adevărat că, așa cum se înscriu în genă ca predispoziții păcatele, tot așa se înscriu și virtuțile. Dacă prin genă cele negative se transmit până la a patra generație, pentru cei care se nevoiesc să concretizeze poruncilor, El este mult mai generos în actul transmiterii, al recompensei (Ieșire 20, 5-6) și al durabilității ca timp.

În lumina celor transmise de Moise inspirat de Dumnezeu, a celor rezultate în urma cercetărilor lui Gregor Mendel în secolul al XIX-lea, a fost codul de conduită a vieții părinților **Grigore**, sfatul bisericii din Zagra și **Gafta**, mama și mărturisitoarea femeilor mironosițe. O viață muncită cinstit pe plan fizic, curată pe cel spiritual a făcut ca binecuvântarea lui Dumnezeu să se reverse peste fiul lor, **părintele Vasile Raus**.

Trăsăturile lui fizice - înalt (1,80 m), zvelt, bine proporționat, frumos, la care adăugăm bunul simț ca rezultat al bunei creșteri, caracterul, generozitatea, sânguincios la carte. Toate acestea l-au făcut să fie simpatizat de profesorii de la Seminarul Teologic din Cluj, apoi de cei de la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu. Chipul său atrăgător, felul respectuos de a se comporta, cât și caracterul, au făcut să devină un preferat al părintelui academician Mircea Păcurariu, și mai apoi al arhiepiscopului Teofil, un confident.

Ca student, odată cu trecerea anilor, relația dintre ei devine mai apropiată. La sfârșitul studiilor își ia licența la disciplina „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, titularul catedrei fiind profesorul Mircea Păcurariu, cu subiectul „Viața cultural-bisericească a satelor din Țara Năsăudului”. Din lucrarea de licență susținută la terminarea studiilor în anul 1971, la sugestia profesorului său, a publicat între anii 1978-1982, în *Îndrumătorul Bisericesc*, editat de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, următoarele articole: 1. „Biserici de lemn din Țara Năsăudului”, 1978, pp. 238-242; 2. „Istoricul Parohiei Zagra”, 1979, pp. 295-300; 3. „Istoricul Parohiei Maieru”, 1980, pp. 228-235; 4. „Istoricul parohiei Feldru”, 1981, pp. 205-209; 5. „Viața cultural-bisericească a satelor năsăudene”, 1982, pp. 231-233. Intenția autorului era ca la sfârșitul serialului, articolele să fie publicate într-un volum, ceea ce nu s-a întâmplat.

Proaspăt absolvent al Institutului Teologic de grad universitar, cu licența la purtător, se căsătorește cu Lucia Rusu, avându-l ca naș de cununie pe părintele profesor Mircea Păcurariu cu soția sa Mioara.

La scurtă vreme este hirotonit diacon de către arhiepiscopul Teofil Herineanu. Pentru calitățile sale (fizice) - înălțime -, trăsături bine armonizate, voce, auz și memorie muzicală, este reținut pentru Catedrala Episcopală din Cluj. Paralel, i s-au încredințat și alte atribuții, printre care și aceea de secretar de cabinet al arhiepiscopului Teofil. În calitatea sa de secretar (de cabinet), îl însoțea la ședințele Sfântului Sinod la București. Ca diacon, a participat la mai multe sfințiri de biserici construite în cele trei județe (Cluj, Bistrița-Năsăud și Maramureș) din Arhiepiscopie și a scris reportaje în legătură cu evenimentele ce au avut loc. Pentru modul în care a înțeles să-și facă datoria față de instituție și de arhiepiscop, a devenit un apropiat și un preferat al acestuia, un om de încredere. În anul 1986, pentru aceleași motive, la propunerea antecesorului său, Părintele

Protopop Ioan Jeler, a fost desemnat de către Arhiepiscopul Teofil membru al Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și timp de 28 de ani a fost Președinte al Consistoriului Eparhial.

Era știut, atunci ca și acum, că arhiepiscopul a fost un mare filantrop al săracilor. Ziua de salariu era vizibil așteptată cu nerăbdare și bucurie de beneficiarii ajutorului pe care îl primeau. Pentru cei ce nu puteau să se deplaseze la reședința episcopiei din motive de sănătate, părintele arhidiacon mergea cu ajutorul ce era oferit lunar de către arhiepiscopul Teofil. Potrivit celor confesate de el, arhiepiscopul Teofil Herineanu l-a împrumutat cu o sumă de bani atunci când și-a cumpărat casa. Relațiile dintre ei au fost vizibile cu ocazia sfeștaniei ce a avut loc la noua locuință. Ca martor prezent la eveniment, pot confirma bucuria acestuia exprimată de ierarhul nostru de altădată, invitaților, profesorilor Isidor Todoran, Ioan Zăgrean și Ing. Ioan Grecea, și modul cum a prezentat compartimentarea casei, ca un adevărat părinte bucuros de realizarea fiului său. Arhiepiscopul Teofil prefera ca micul dejun să îl ia împreună cu Părintele Raus.

După aproape șaptesprezece (17) ani de diaconie, în anul 1987 este numit preot paroh la cea mai numeroasă parohie din Arhiepiscopie, „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Mănăstur, unde va conduce după anul 1990 lucrările celei mai mari și impunătoare biserici. Construirea noii biserici va dura peste treizeci de ani. Pe parcursul construirii a întâmpinat și dificultăți - lucrări ascunse, care au fost neprevăzute, modificări de proiect, inflația -, și toate au cerut eforturi suplimentare și din punct de vedere financiar. Câte frământări, câte nopți nedormite, câte alergări după materiale, câte solicitări (memorii) pentru obținerea fondurilor financiare necesare construcției. Printre marile greutăți financiare a fost turnarea cupolei centrale care nu permitea executarea ei în etape. Pentru terminarea ei mai era nevoie de suma de 1.500.000 lei. „Suma

impresionează, raportat la modestele noastre condiții de viață, dar ea va fi într-o zi neprețuita moștenire de credință a copiii noștri.”

În situația grea în care se găsea Părintele Vasile Raus, frământat de greutățile întâmpinate, a rostit în fața credincioșilor un cuvânt mobilizator și de solidaritate:

„Vă adresez rugămintea, iubiți credincioși, după dragostea și puterile domniilor voastre, să ne fiți alături să zidim și să ne zidim, să fim burlători prin Acela ce mijlocește de-a dreapta lui Dumnezeu pentru noi. Este șansa unei generații și a unui timp merit regenerării morale și trăirii în duhul adevărului. Vă îndemn să nu irosim acest semn de lumină, semnul nădejzii, al chemării și al jertfei. Dacă suntem un trup în dragostea pentru Hristos, să fim un trup și în biserica Lui. O biserică visată, copleșitoare prin semnificație, în zilele extazului cersc al lui decembrie 1989. În Cluj-Napoca ea va fi emblema unei libertăți pentru care s-a murit și s-a sperat. Să-i dăm strălucirea pe care o merită.”

Dovadă stau numeroasele memorii adresate instituțiilor statului: Consiliului Județean Cluj, Consiliului Local Cluj și Guvernului României prin Secretariatul de Stat pentru Culte. Lucrările de construcție au fost realizate de firmele Transilvania SA, Napoca SA, CHL SA, 2 Invest SRL și de credincioșii parohiei.

Ca preot-paroh, paralel cu construcția bisericii, împreună cu colegii de altar (Vasile Bancoș, Nicolae Maja și Radu Onac), s-a străduit să facă și o pastorație eficientă, mulțumitoare credincioșilor și conștiinței lor.

Deși timpul s-a scurs, fiind prins cu construirea bisericii, relația cu părintele Mircea Păcurariu nu s-a întrerupt. În vizitele pe care le făcea la Cluj, la fiica sa Corina, de fiecare dată îl onora cu participarea la Sfânta Liturghie duminicală însoțită de predică și apoi la masă. În biblioteca personală am găsit o parte din cărțile sale cu următoarele dedicații:

Dedicațiile sunt edificatoare în privința bunelor relații care au existat între cele două familii. Aceași bucurie pe care a avut-o părintele Vasile și soția lui Lucia când au fost însoțiți de familia Păcurariu pentru a primi Taina Sfintei Cununii, în Catedrala din Cluj, am simțit-o și eu și soția mea, în anul 1976 când familia Raus ne-au însoțit în aceeași calitate. Relațiile au continuat în aceiași termeni, pe aceleași coordonate și se păstrează și astăzi. Fiica Dana împreună cu soțul ei Horațiu sunt nașii fiului nostru Mircea și ai nuroii Ioana.

Un cuvânt de apreciere soției Lucia care s-a împărțit între cele două surori ale lui Lazăr, Marta și Maria. A luat de la Marta ospitalitatea, iar de la Maria obiceiul frumos de a-și însoți soțul în viață și la biserică. Ospitalitatea și generozitatea lor au făcut ca să fie binecuvântată casa cu prezența a trei ierarhi: Arhiepiscopul Teofil, Mitropolitul Bartolomeu și Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Același caracter frumos și generos l-a avut și față de colegii săi. Pe unii i-a găzduit în locuința sa, pe alții i-a primit în spațiul său pentru a se putea stabili în municipiul Cluj-Napoca (oraș închis). Pe alții i-a ajutat sub diferite forme cu un cuvânt bun pentru a fi promovați.

Oare care dintre elevi, studenți și preoți n-ar fi dorit să se bucure de asemenea considerație din partea unui distins profesor și asemenea arhiepiscop!

Nădejdea constantiniană

Pr. Eugen-Adrian Truța

n februarie 313, prezent în Mediolanum (Milano de azi) la nunta surorii sale cu împăratul Imperiului Roman de Răsărit, Licinius, împăratul Imperiului Roman de Apus, Constantin, inițiază redactarea un edict comun prin care religia creștină iese din epoca persecuțiilor sistematice și devine religie acceptată oficial.

Textul celui act este mai degrabă o scrisoare care marca o schimbare profundă de mentalitate în politicile publice al imperiului prin intermediul căreia creștinismul devine o practică legală, iar bisericile și proprietățile confiscate prin decretele anterioare emise de împăratul Dioclețian sunt retrocedate proprietarilor de drept. Chiar semnat al istoricului document, împăratul Licinius va adopta ulterior, în partea sa de imperiu, și măsuri anti-creștine din rațiuni politice care coalizau forțe militare de orientare păgână.

Cum începuse totul?

În octombrie 312 are loc o bătălie importantă înaintea căreia Constantin cel Mare are o viziune: o cruce apare pe cer cu inscripția *In hoc signes vinces* („în acest semn vei învinge”!). Atât de puternică a fost această revelație încât la întoarcerea în capitala Roma, Constantin nu mai oficiază libațiile păgâne îndătinat și este convins că victoria sa militară a avut o singură cauză: Dumnezeuul creștinilor. Va păstra acest adevăr în sufletul său toată viața.

Sf. Constantin cel Mare nu instituționalizează agresiv creștinismul, nu-l transformă în religie statală, ci doar îi conferă meritata libertate cultică într-o epocă a exclusivismelor religioase forte. Alte măsuri administrative luate în timpul domniei sale (interzicerea crucificărilor, a luptelor dintre gladiatori, a pedepșelor inumane) vor umaniza o epocă dispusă să practice forța și vărsarea de sânge ca ingredient al validării. În afară de a fi o civilizație superioară tehnologic și organizatoric altora, Imperiul roman a marcat istoria a trei continente prin cuceririle sale.

La atâtea secole distanță ne imaginăm antichitatea greco-romană ca fiind o lume a puterii pulsionale sublimat în culte religioase diverse. În acea atmosferă de incantații, de destine puse sub miresmele fatalității, de imprecășii la adresa unui univers nedrept, de ritualuri orgiastice, de trădări și extaze mistice, creștinismul oferă garanția unei umanități reale. Dint-o dată, imperiul aude că un zeu s-a sacrificat pentru omenire și fiecare om, fiecare ființă fragilă care respiră sub lupa divinității, este chemat la o salvare adresată doar lui. Nu mai e vorba de dreptul celor puternici în detrimentul celor slabi, sângele nu se va mai vărsa pentru a căuta dreptatea universală, ci sângele unui zeu a dat șansa celor mai inutili să spere.

Convertirea lui Constantin nu a fost doar un episod personal apărut pe fundalul unui crize, ci a însemnat schimbarea macazului pentru un întreg imperiu clădit pe dreptul celor dominatori. În mod subit și revelator, compasiunea devenea vocea lui Dumnezeu pe pământ și lumina nu mai putea lumina fără ca adevăratul Soare, nu zeul-soare, să răsară în inimile cetățenilor și sclavilor romani. Nu era vorba de un nou cult solar, ci de o nădejde nouă ivită între iudeii din Palestina, un anume Iisus care fusese crucificat pentru un mesaj de salvare. Nu era primul profet ucis pentru un mesaj înnoitor, dar forța vibrantă că acel Iisus era și Dumnezeu și om, mort și înviat pentru o umanitate injustă, cucerea treptat inimile.

În mod neașteptat, imperiul se lăsase cucerit de o putere intrinsecă și naturală până în cele mai mici detalii fără să dorească nici dărâmarea stabilimentului imperial, nici înlocuirea acestuia, fără să urmărească destine de cuceritori epopeici sau noi teritorii. Nu!

Creștinii doreau doar să serbeze în fiecare duminică o cină în care acel Iisus murea și învia, iar amărății gustau dintr-un vin și o pâine ce sunt Trupul și Sângele Aceluia. Ce blasfemie pentru păgâni! Un dumnezeu în haine de evreu care moare executat la o margine de imperiu. Cine ar fi crezut că salvarea poate veni de acolo.

Așadar, o nădejde constantiniană pe care un om ales de Dumnezeu a dat-o lumii civilizate printr-o simplă scrisoare ce a înlesnit un drept firesc: să existe creștinii! În fond, de ce să-i tot fi omorât?!

De atunci, de acolo, un înger a ghidat sufletul unui om. A văzut o cruce, a dus a cruce, a căzut, s-a ridicat sub cruce, dar a ales crucea ca stindard al vieții sale. Toate eforturile, toate spaimele sau victoriile sau înfrângerile sale au suspinat după gustul acelei apariții celeste: o cruce prin care va învinge!

† **SAMUEL Bistrițeanul**
EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Aprilie 2026

1 aprilie

Predă cursul de Practică Liturgică studenților din anul II de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Program de audiențe la birou.

În Paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” al Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca (slujitor: pr. Ionuț Arieșan), slujește Sfânta Liturghie a Darurilor Înaintesfințite împreună cu pr. conf. univ. dr. Liviu Vidican-Manci, directorul instituției și soborul părinților profesori. Rostește cuvântul de învățătură.

2 aprilie

În platoul Radio Renașterea, participă la înregistrarea emisiunii „ABC-ul credinței”, realizată de PC. Pr. Cătălin Pălimaru, directorul Editurii Renașterea.

3 aprilie

Program de audiențe la birou.

În biserica „Adormirea Maicii Domnului” din localitatea Răscruci (paroh: Pr. Dan Balog), protopopiatul Cluj I, slujește Sfânta Liturghie a Darurilor Înaintesfințite și rostește cuvântul de învățătură.

4 aprilie (Sâmbăta Sfântului și Dreptului Lazăr)

Cu prilejul hramului, în biserica „Sfinții Ilie și Lazăr” de la mănăstirea Cristorel (stareță: Stavrofora Paraschiva Buculei), protopopiatul Cluj I, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

5 aprilie (Floriile)

Cu prilejul hramului, în biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim” din localitatea Florești (paroh: Pr. Sebastian Rusu), protopopiatul Cluj I, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Luni. Rostește un cuvânt de învățătură.

6 aprilie (Sfânta și Marea Luni)

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

La ceas de seară, în biserica „Pogorârea Sfântului Duh” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Cornel Felecan și Pr. Călin Ficior), slujește Sfânta Liturghie a Darurilor Înaintesfințite și Denia din Sfânta și Marea Zi de Marți. Rostește un cuvânt de învățătură.

7 aprilie (Sfânta și Marea Marți)

În biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie a Darurilor Înaintesfințite.

În curtea Centrului Eparhial, împarte daruri pentru Sfintele Paști persoanelor nevoiașе aflate în evidența sectorului misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (coordonator: Dl. Consilier Liciniu Câmpean). Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La ceas de seară, în biserica „Soborul Maicii Domnului” din cartierul clujean Făget (paroh: Pr. Petru Călin Cotârlă), protopopiatul Cluj-Napoca, slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Miercuri. Rostește un cuvânt de învățătură.

8 aprilie (Sfânta și Marea Miercuri)

În capela mortuară din localitatea Livezile, județul Bistrița-Năsăud, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul Mihai Pop. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PCuv. Protos. Grigorie Foltș, duhovnicul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

La ceas de seară, în biserica „Sfinții Proroci Moise și Ilie” din zona clujeană Valea Fânațelor (paroh: Pr. Petru-Nicolae Buran), slujește Sfânta Liturghie a Darurilor Înaintesfințite și Denia din Sfânta și Marea Zi de Joi. Rostește un cuvânt de învățătură.

9 aprilie (Sfânta și Marea Joi)

În biserica studenților cu hramurile „Sfântul Ioan Evanghelistul” și „Sfântul Ierarh Nicolae”, situată în Campusul Universitar Hașdeu din Cluj-Napoca, slujește Liturghia Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia și oficiază ritualul Spălării picioarelor a 12 tineri din cadrul comunității studențești. Rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Denia celor Douăsprezece Evangheli.

10 aprilie (Sfânta și Marea Vineri)

În biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește slujba Ceasurilor Împărătești, Obednița și Vecernia Scoaterii Sfântului Epitaf. Rostește un scurt cuvânt duhovnicesc.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Denia Prohodului Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

11 aprilie (Sfânta și Marea Sâmbătă)

În biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac), slujește Liturghia Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia și rostește cuvântul de învățătură.

La miezul nopții, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Canonul Sâmbetei celei Mari și Utrenia Învierii. Dă citire Pastoralei Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, la Praznicul Învierii Domnului din anul mântuirii 2026, trimisă clerului și credincioșilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. În continuare, slujește Sfânta Liturghie. La final, rostește un scurt cuvânt duhovnicesc.

12 aprilie (Sfintele Paști)

În biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, asistă la Sfânta Liturghie.

Cu prilejul praznicului Învierii Domnului, la Reședința Mitropolitană, participă la recepția oferită de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei.

La ceas de seară, în Catedrala Mitropolitană, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, oficiază Vecernia Învierii Domnului.

13 aprilie (A doua Zi de Paști)

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, participă la Vecernie. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Preasfințitul Părinte Samuel Bistrițeanul a oficiat Slujba învierii în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, 12 aprilie 2026.

14 aprilie (A treia Zi de Paști. Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin)

În biserica „Sfânta Treime” din localitatea Gledin (paroh: Pr. Ioan Titieni), protopopiatul Bistrița, împreună cu Preasfințitul Părinte Teofil Troțușanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului slujește Sfânta Liturghie. La final, rostește un cuvânt de mulțumire.

15-16 aprilie

Face o vizită la casa părintească din satul natal Ciuruleasa, jud. Alba.

17 aprilie (Izvorul Tămăduirii)

În biserica „Adormirea Maicii Domnului” de la Mănăstirea Nicula (stareț: Arhim. Iustin Miron), protopopiatul Gherla, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Sala mare a Operei Naționale Române din Cluj-Napoca, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și Preasfințitul Episcop Benedict al Sălajului, asistă la Concertul vocal-simfonic „Oratoriul Bizantin de Paști – Patimile și Înviearea Domnului”.

18 aprilie

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

19 aprilie (Duminica Sfântului Apostol Toma)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al bisericii „Sfântul Apostol Toma” din localitatea Oarța de Sus, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La Muzeul Țăranului din localitatea Oarța de Sus, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, participă la momentul festiv prilejuit de lansarea volumului „Contribuții la o istorie recentă a comunei Oarța de Jos”, semnat de profesorul Sandu-Alexandru Cernea. Rostește un cuvânt ocazional.

Împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” din Oarța de Sus.

20 aprilie

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

21 aprilie

În Paraclisul „Sfântul Ierarh Nicolae” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (slujitor: Protos. Grigorie Foltș), oficiază slujba de Tedeum, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, apoi în Aula Mare a instituției, participă la conferința anuală de primăvară cu preoții din Protopopiatele Cluj-Napoca și Cluj I,

susținută de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, cu tema „Însoțirea pastorală a familiei, în contextul fragilităților contemporane”, conferință desfășurată sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei. Rostește un cuvânt ocazional. Sunt însoțiți de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, îi vizitează pe angajații și bolnavii Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca. Sunt însoțiți de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

22 aprilie

Predă cursul de Practică Liturgică studenților din anul II de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Program de audiențe la birou.

În platoul Radio Renașterea, participă la înregistrarea emisiunii „ABC-ul credinței”, realizată de PC. Pr. Cătălin Pălimaru, directorul Editurii Renașterea.

La ceas de seară, în biserica „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

23 aprilie (Sfântul Mare Mucenic Gheorghe)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei, în biserica „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din satul natal Ciuruleasa (paroh: Pr. Traian Borza), protopopiatul Câmpeni, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Protos. Grigorie Foltș, duhovnicul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca și Arhid. Cristian Deneș, slujitor al Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca.

24 aprilie

Program de audiențe la birou.

În localitatea Păglișa, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Todoran Traian Zaharie), oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Rus Eugenia, mama părintelui Liviu Rus, parohul bisericii „Sfântul Vasile cel Mare” din localitatea Sălcea. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Face o vizită la biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Păglișa (paroh: Pr. Todoran Traian Zaharie), protopopiatul Gherla. Este însoțit de PC. Pr. Dan Hognogi, protopopul de Cluj I.

25 aprilie

În curtea bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din localitatea Luna (paroh: Pr. Gabriel Moldovan), protopopiatul Turda, săvârșește slujba de sfințire a noului Altar de vară. În continuare, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

26 aprilie

În biserica „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din localitatea Sângeorz-Băi (paroh: Pr. Paul Gavrilaoie), protopopiatul Năsăud, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, Preasfințitul Episcop Ignatie al Hușilor, Preasfințitul Episcop Benedict al Sălajului și Preasfințitul Episcop Macarie al Europei de Nord, săvârșește slujba de târnosire a lăcașului de cult.

Pe o scenă special amenajată în proximitatea bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din localitatea Sângeorz-Băi, în sobor de 5 arhieriei, sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, slujește Sfânta Liturghie.

27 aprilie

Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

În Catedrala Mitropolitană, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, oficiază slujba înmormântării părintelui pensionar Octavian Picu, fost consilier administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, profesor suplinitor la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca și slujitor al Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca.

28 aprilie

Slujește Sfânta Liturghie în Paraclisul Episcopal cu hramul „Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive”.

Face o vizită profesorilor și elevilor de la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, ciclul Liceal. Asistă la orele de curs la clasele a XI-a A, a X-a B, precum și la clasa a XI-a B. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de pr. conf. univ. dr. Liviu Vidican-Manci, directorul instituției.

29 aprilie

Predă cursul de Practică Liturgică studenților din anul II de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Program de audiențe la birou.

30 aprilie

Face o vizită profesorilor și elevilor de la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, ciclul Primar și Liceal. Asistă la orele de curs la clasele a I-a C, a II-a B, a III-a A, a III-a B și a III-a C, precum și la clasa a IX-a A. La final, rostește un cuvânt duhovnicesc și le oferă elevilor daruri.

În platoul Radio Renașterea, participă la înregistrarea emisiunii „ABC-ul credinței”, realizată de PC. Pr. Cătălin Pălimaru, directorul Editurii Renașterea.

A consemnat Marian Șomlea, secretar de cabinet

† **ANDREI**
MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI
SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde herțiene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Aprilie 2026

1 aprilie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Pavecerniței Mari și rostește un cuvânt de învățătură.

2 aprilie

La sediul filialei Cluj a Academiei Române, participă la ședința de lucru a membrilor acesteia. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

3 aprilie

Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Pavecerniței celei Mari și rostește un cuvânt de învățătură.

4 aprilie (Sămbăta Sfântului și Dreptului Lazăr)

Cu prilejul hramului, în biserica din Cimitirul Eparhial de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom pe părintele slujitor Florin Ionuț Mărginean. Oficiază slujba Parastasului de obște și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Conduce, pe străzile din centrul municipiului Bistrița, tradiționala Procesiune de Florii. În debutul acesteia, pe esplanada Bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița (parohi: Pr. Ioan Pintea și Pr. Ștefan Borodi), săvârșește slujba de Sfințire a Stâlpărilor și rostește un cuvânt organizatoric și de binecuvântare, iar la finalul procesiunii, în curtea Bisericii „Intrarea în Templu a Maicii Domnului” (parohi: Prot. Marius Ioan Pintican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), slujește Vecernia Mare și rostește un cuvânt de învățătură.

5 Aprilie (Intrarea Domnului în Ierusalim)

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al sfințirii Stâlpărilor din Duminica Floriilor.

La ceas de seară, în Catedrala Mitropolitană, slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Luni. Rostește o cateheză.

6 Aprilie (Sfânta și Marea Zi de Luni)

Cu prilejul Zilei Jandarmeriei Române, în curtea Brigăzii Mobile a Jandarmeriei Cluj, oficiază o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej.

În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihai și Gavriil” din Turda (parohi: Prot. Alexandru Rus și Pr. Grigore Marchiș), slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Marți. Rostește un cuvânt de învățătură.

7 Aprilie (Sfânta și Marea Zi de Marți)

La sediul Academiei Române din București, participă la ședința membrilor acesteia, întruniți în vederea alegerii noului președinte al prestigioasei instituții.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Miercuri. Rostește un cuvânt de învățătură.

8 Aprilie (Sfânta și Marea Zi de Miercuri)

Transmite, prin intermediul presei, mesajul de Sfintele Paști către credincioșii din Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din Cimitirul Eparhial „Sfântul și Dreptul Lazăr” (slujitor: Pr. Florin Ionuț Mărginean), oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul Liviu Maior,

fost Ministru al Învățământului în Guvernul României. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În biserica din Negreni, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Marian Văcariu), slujește Denia din Sfânta și Marea Zi de Joi. Rostește un cuvânt de învățătură.

9 Aprilie (Sfânta și Mare Zi de Joi)

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, săvârșește Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia, sfințește pâinea și vinul ce vor fi oferite creștinilor cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului, îndeplinește tradiționalul ritual al Spălării picioarelor și rostește un cuvânt de învățătură.

La ceas de seară, în Catedrala Mitropolitană, slujește Denia celor Douăsprezece Evanghelii și rostește un cuvânt duhovnicesc.

10 Aprilie (Sfânta și Marea Zi de Vineri)

Îi vizitează pe copiii internați la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Hristofor” de la Sânnicoară, protopopiatul Cluj (coordonator: Pr. Lorand Emanuel Komives).

Îi vizitează pe bolnavii internați la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Ierarh Nectarie” din Cluj-Napoca (coordonator: Pr. Bogdan Chiorean).

În sala de mese a Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, îi binecuvintează pe tinerii ce se ostenesc cu pregătirea paharelor cu pâinea și vinul binecuvântate, ce se vor oferi credincioșilor cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Denia Prohodului Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al înconjurării bisericii cu Sfântul Epitaf.

11 Aprilie (Sfânta și Marea Zi de Sâmbătă)

La finalul Sfintei Liturghii săvârșite în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, la intrarea în Muzeul Mitropoliei de la demisolul catedralei, binecuvintează momentul începerii împărțirii paharelor cu pâinea și vinul sfințite, cunoscute în popor ca „sfintele paști”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în mijlocul comunității parohiei „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Sângeorz-Băi, protopopiatul Năsăud, 26 aprilie 2026.

În ajunul Sărbătorii „Învierea Domnului”, îi vizitează pe vârsticii instituționalizați la Centrul de îngrijire și asistență „Acoperământul Maicii Domnului” de la Turda (coordonator: Pr. Vasile Știopel). Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Întâmpină, pe Aeroportul Internațional „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, delegația ce aduce Sfânta Lumină de la Ierusalim în Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Rostește un cuvânt de mulțumire. Împarte Sfânta Lumină delegațiilor din județul Cluj și din județele învecinate, după care o aduce în Catedrala Mitropolitană. Este însoțit de PCuv. Arhim. Simeon Pintea, mare eclesiarh.

Înainte de miezul nopții, în Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Canonului Sâmbetei celei Mari.

12 Aprilie (Învierea Domnului)

La ora 0.00, în fața Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, oferă Sfânta Lumină credincioșilor prezenți și slujește Utrenia Sfintei Învieri. Rostește un cuvânt de învățătură. Îndeplinește tradiționalul ritual al înconjurării bisericii.

În Catedrala Mitropolitană, începând cu ora 10.00, slujește Sfânta Liturghie și dă citire Pastoralei de Sfintele Paști trimisă clerului și credincioșilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Primește la reședință oficialitățile centrale, județene și locale, civile și militare, prezente în Catedrala Mitropolitană la Sfânta Liturghie. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La ceas de seară, împreună cu Preasfințitul Părinte Samuel Bistrițeanul, în Catedrala Mitropolitană, săvârșește Slujba celei de-a Doua Învieri. Rostește o cateheză.

13 Aprilie (A doua Zi de Paști)

În Biserica „Intrarea în Templu a Maicii Domnului” din Bistrița (parohi: Prot. Marius Ioan Pintican, Pr. Nicolae Feier, Pr. Vasile Beni), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Conferă Ordinul „Mihai Vodă” domnului Florin Grigore Font, administratorul „Grand Hotel Coroana”, iar domnului Adrian Matefi, directorul „Selgros Cash & Carry” Bistrița, îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” îl conferă domnului Sabin Moldovan, iar Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” îl conferă domnului inginer Iacob Bența.

Face o vizită pe șantierul de înfrumusețare al Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Bistrița (parohi: Pr. Ioan Bujor și Pr. Emanuel Cristian Vidican).

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură.

14 Aprilie (A treia Zi de Paști)

Oficiază slujba de tânosire a Bisericii „Sfântul Apostol Marcu” din cartierul „Terra”, din comuna Florești, protopopiatul Cluj. Rostește un cuvânt de felicitare.

În Biserica „Sfântul Apostol Marcu” din Florești, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Îl hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Dănuț-Gheorghe Gordan. Domnului Dorian Vinceller îi conferă Ordinul „Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj”, domnului Adrian Moga îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”, domnului Călin Bogdan îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”, iar domnului Gabriel Jurj îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” o acordă doamnei preotese Cristina Gordan. Este însoțit de domnul Dragoș Stroian de la Radio „Renașterea” din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură.

15 aprilie

Săvârșește slujba de binecuvântare a ampleror lucrări realizate la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” din Năsăud. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la programul cultural organizat cu acest prilej.

Face o vizită la sediul protopopiatului Năsăud, în vederea rezolvării unor probleme administrative.

16 aprilie

Face o vizită pe șantierul de pictură, în tehnica mozaic, din Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din Vâlcelele, protopopiatul Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Ștefan Teodor, fiul părintelui paroh Cătălin Valerian Prunean. Rostește un cuvânt de învățătură.

17 Aprilie (Izvorul Tămăduirii)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Salva, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Domnului Mihail Mureșan îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, domnului Constantin Ioanițoaia îi conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar doamnei Elena Săsărman, îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La Opera Română din Cluj-Napoca, asistă la Spectacolul „Oratoriul de Paști” al lui Paul Constantinescu, manifestare organizată cu prilejul împlinirii a 20 ani de la reînființarea Mitropoliei Clujului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Cornel Gheorghe Coprean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

18 aprilie

În biserica din Ciceu Poieni, protopopiatul Beclean, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Elena Iustina, fiica părintelui paroh Cassian Jula. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăstur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac), cu prilejul Adunării de tineret a filialei Cluj a Asociației „Oastea Domnului” (coordonator: Pr. Claudiu Melean), sub egida „Tânărul credincios între lume și Hristos”, rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la slujba Vecerniei, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

19 Aprilie (Duminica Sfântului Apostol Toma)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară din curtea bisericii din Oarța de Sus, județul Maramureș, împreună cu Preasfințitul

➤ Părinte Samuel Bistrițeanul, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În curtea Muzeului din satul natal, Oarța de Sus, participă la momentul festiv al lansării volumului „Contribuții la o istorie recentă a Comunei Oarța de Jos”, al profesorului Sandu-Alexandru Cernea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În cimitirul din Oarța de Sus, se reculege, preț de câteva clipe, la mormintele părinților și bunicilor. Oficiază o scurtă slujbă funebră.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena”. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de Preasfințitul Părinte Samuel Bistrițeanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

20 aprilie

În capela mortuară din cimitirul parohial din cartierul clujean Mănăștur, oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul Marcela Hodiș. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Vasile Nemeș, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Sala de festivități „Vararea events” din Florești, protopopiatul Cluj, participă la întâlnirea familiilor preoților din protopopiat, eveniment organizat în contextul Anului omagial al pastorației familiei creștine și Anului comemorativ al Sfințelor Femei din calendar (mironosițe, mucenițe, monahii, soții și mame), declarat de Patriarhia Română. Rostește un cuvânt duhovnicesc și asistă la programul cultural organizat cu acest prilej.

21 aprilie

La Facultatea de Teologie Ortodoxă, prezidează conferința de primăvară/vară cu preoții din protopopiatele Cluj-Napoca și Cluj. În Paradisul instituției de învățământ, asistă la slujba de Te-Deum, iar în aula mare, rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de Preasfințitul Părinte Samuel Bistrițeanul.

În sala de evenimente „Milexim Ball-room” din Câmpia Turzii, participă la recepția oferită în cinstea domnului Ioan Bozdog, cel care timp de 36 ani a fost consilier al Parohiei Câmpia Turzii I. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc. Sărbătoritului îi conferă Ordinul „Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj”.

22 aprilie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În cadrul celei de-a XXV-a ediție a Târgului de carte „Gaudemus Radio România”, organizat în Piața Unirii din Cluj-Napoca, participă la momentul festiv al lansării volumului „Curs de Vechiul Testament predat la Academia Teologică din Cluj, a Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu”, Sfântul Clujului, apărut la Editura „Renașterea” a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Cornel Gheorghe Coprean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

23 Aprilie (Sfântul Mare Mucenic Gheorghe)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii urbane din Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotessește întru stareț pe protosinghelul Rafail Kozma.

Oficiază slujba de binecuvântare a noii clădiri administrative a mănăstirii de la Dej. Rostește un cuvânt de felicitare. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din Bogata de Sus, protopopiatul Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Iustin Zian, fiul părintelui paroh Ionuț Grigore Rodilă. Rostește un cuvânt de învățătură.

În sala mare a Cinematografului „Florin Piersic” din Piața Mihai Viteazul, din Cluj-Napoca, participă la Ediția 2026 a Galei Laureatilor „Uniți susținem excelență” (organizator: Dr. Matei Miko). Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Dumitru Boca, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

24 Aprilie (Sfânta Cuvioasă Elisabeta)

Cu prilejul hramului, pe o scenă special amenajată în curtea mănăstirii din cartierul clujean Becas, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Face o vizită pe șantierul noii biserici din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta” din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul arhitect Călin Chifăr.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Învierii Domnului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

25 aprilie

Pe platoul din fața Sălii Sporturilor „Horia Demian” din Cluj-Napoca, în startul Crosului Caritabil „RotaRun for charity”, organizat în vederea strângerii de fonduri pentru renovarea secției de pediatrie a Institutului de Oncologie „Dr. Ion Chiricuță” din Cluj-Napoca. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din Piatra, protopopiatul Năsăud, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Anastasia Xenia, fiica părintelui paroh Laurențiu Vlad Irimuș. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită în Parohia „Sfântul Ioan Botezătorul și Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Sângeorz-Băi, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Alexandru Dorel Buia), în vederea rezolvării unor probleme administrative.

Face o vizită la Mănăstirea „Buna Vestire” de la Cormaia, protopopiatul Năsăud. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În capela mortuară din Poiana Ilvei, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Marian Ștepoaie), oficiază o slujbă funebră la căpătâiul adormitei întru Domnul Ana, mama părintelui emerit Leon Pop, fost paroh. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La Centrul de Tineret „Preot Ioan Bunea” din Sângeorz-Băi, protopopiatul Năsăud, îi primește pe Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor, pe Preasfințitul Părinte Benedict, Episcopul Sălajului, pe Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord și pe Preasfințitul Părinte Samuel Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

26 aprilie

Împreună cu ierarhii invitați, săvârșește slujba de târnosire a Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Sângeorz-Băi, protopopiatul Năsăud. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă, special amenajată în proximitatea Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Sângeorz-Băi, în sobor de arhieriei, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Părintelui paroh Paul Gavriloaie îi acordă Distincția „Crucea Transilvană” pentru clerici, iar domnului primar Cătălin Bota îi acordă Distincția „Crucea Transilvană” pentru mireni. Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” îl conferă doamnei Alina Bucur-Stan și doamnei Verginia Râmbulea, iar Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” îl conferă doamnei preotese Irina Gavriloaie și domnului Florin Moldovan. Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” îl conferă domnului Dan-Ionuț Barna și domnului Cătălin Sfrengu. Doamnei Mariana Cordoș și domnului Costan Traian le conferă Ordinul „Mihai Vodă”, iar Ordinul „Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj” îl conferă domnului episcop Emil Ștepoaie. „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” o acordă doamnei Ioana Rus, doamnei Maria Joja și familiei Flaviu și Ioana Petrar, iar „Diploma omagială Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj” o acordă domnilor Cristi Pop, Ion Macavei și Vasile Ștepoaie.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia și rostește o cateheză.

27 aprilie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, împreună cu Preasfințitul Părinte Samuel Bistrițeanul, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul preot Octavian Picu, fost consilier eparhial în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor din Cluj-Napoca, participă la evenimentul „Întâlnirea cu Ana Blandiana”, în cadrul căruia a fost lansat volumul „Ana Blandiana. Fragmente pentru un portret”, coordonat de Iulian Boldea. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Adrian Eugen Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

28 aprilie

Prezidează conferința de primăvară/vară cu preoții din protopopiatul Bistrița. În Biserica „Intrarea în Templu a Maicii Domnului” (parohi: Prot. Marius Ioan Pintican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), asistă la slujba de Te-Deum, iar în sala de ședințe a protopopiatului, rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca.

29 aprilie

Face o vizită pe șantierul recent deschis de renovare a Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

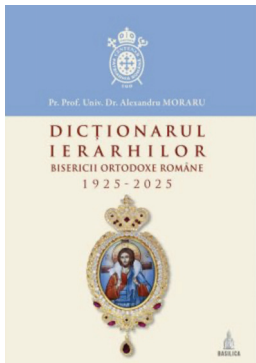
În Catedrala Mitropolitană, la ceas de seară, slujește Vecernia, Acatistul Învierii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

30 aprilie

Prezidează conferința de primăvară/vară cu preoții din protopopiatul Turda. În Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” (parohi: Prot. Alexandru Rus și Pr. Grigore Marchiș), asistă la slujba de Te-Deum, iar în sala de ședințe a protopopiatului, rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar de Tineret „Sfântul Ioan Valahul” de la Câmpenești, protopopiatul Cluj. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

A consemnat Arhid. Claudiu-Ioan Grama

Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru Moraru, *Dicționarul ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române (1925-2025)*, București, Editura Basilica, 2025, 394 p.

icționarul ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române (1925-2025), semnat de pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă

din Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai”, se impune ca o lucrare de referință în istoriografia bisericească românească contemporană și nu numai.

Apărut în contextul aniversar al împlinirii a 140 de ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române (1885-2025) și a 100 de ani de la ridicarea sa la rang de Patriarhie (1925-2025), volumul are o valoare nu doar comemorativă, ci mai ales documentară, științifică și identitară.

Lucrarea oferă o sinteză riguroasă și bine structurată a biografiilor ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române (patriarhi, mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi, episcopi vicari-patriarhali, episcopi vicari și arhieriei vicari) din perioada istorice profunde: consolidarea Statului Național, regimul comunist, persecuțiile religioase, renașterea vieții bisericești după 1989 și provocările contemporane.

Fiecare articol este realizat cu precizie academică, incluzând date biografice esențiale, etapele slujirii arhieresti, contribuțiile pastorale, culturale și administrative, precum și contextualizarea istorică necesară înțelegerii activității misionar-pastorale a fiecărui ierarh.

Cuvântul înainte, semnat de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, este de asemenea edificator în înțelegerea misiunii sacerdotale a slujirii arhieriei, dar și a însemnelor arhieresti: mantia arhierască – amintește de jertfa lui Hristos și simbolizează o lucrare cerească, crucea pectorală – simbolizează crucea lui Hristos, semn al biruinței Lui asupra păcatului și asupra morții, dar este în același timp și simbol al lucrării jertfelnice a Mântuitorului Iisus Hristos, engolpionul – simbolizează pecetea și mărturisirea credinței cea din inimă, dar și marea responsabilitate a arhierelui în Biserica lui Hristos, cărja arhierască – simbolizează demnitatea, dreptatea și responsabilitatea arhipăstorului de suflute, care va da seamă în fața Dreptului Judecător pentru cei încredințați lui spre păstorie, mitra arhierască – este semnul demnității și măririi împărătești a Mântuitorului, precum și al vredniciei primite de arhieriu de la Hristos, ca săvârșitor al Tainelor Lui (pp. 5-12).

Un merit deosebit al dicționarului constă în echilibrul dintre rigoarea științifică și claritatea expunerii. Stilul sobru, lipsit de excese encomiastice, conferă credibilitate și face volumul accesibil nu doar specialiștilor – teologi, istorici, cercetători –, ci și clerului și publicului cultivat interesat de istoria Bisericii Ortodoxe Române, care „a fost marcată de multe binecuvântări, dar și de unele încercări dificile, pe care...”, cu ajutorul lui Dumnezeu, le-a depășit cu răbdare, înțelepciune și speranță” (p. 11).

De asemenea, documentarea solidă, bazată pe surse arhivistice, bibliografice și sinodale, reflectă experiența academică a pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru și, în același timp, seriozitatea demersului său științific.

Lucrarea la care facem referire are și o importantă funcție memorială și identitară: ea restituie chipurile și slujirile unor ierarhi care au păstorit în vremuri de restriște, dar și ale celor care au contribuit decisiv la dezvoltarea instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în epoca modernă. Prin caracterul său sintetic și cuprinzător, dicționarul devine un instrument indispensabil pentru studii istorice bisericești recente.

În concluzie, Dicționarul ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române (1925-2025), semnat de pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai”, este o lucrare de maturitate academică, care îmbină cercetarea istorică riguroasă cu responsabilitatea față de memoria instituțională a Bisericii.

Volumul se recomandă ca lucrare de bază în bibliotecile teologice și universitare și reprezintă o contribuție de excepție la cunoașterea și înțelegerea parcursului Bisericii Ortodoxe Române în ultimul secol.

Pr. Vasile Rojneac

Părintele Octavian Picu (1943-2026) a trecut la cele veșnice*

Pr. Iustin Tira

u părintele Octavian Picu ne cunoaștem din vremea studenției lui. Ne-am întâlnit sub cupola de har și binecuvântare a mănăstirii Rohia. Aici ne găseam sălașul duhovnicesc, mulți elevi seminariști și studenți teologi. În acei ani, împreună cu colegii lui din Țara Lăpușului și a Maramureșului, și nu numai, la marile praznice și sărbători de peste vară, înnobilau, prin cântare și prezență, Sfânta Liturghie de la mănăstirea „Sfânta Ana” – Rohia. Erau ascultați și admirați, de mulțimile de pelerini prezenți, și gratulați, după cuviință, de starețul de atunci al așezământului, arhimandritul Justinian Chira, ierarhul de mai târziu. Tavi Picu se distingea dintre toți nu numai prin ținută și prin vocea pătrunzătoare și melodioasă, ci și prin faptul că era fiul preotului Pavel Picu, din parohia Dobricul Lăpușului, un apropiat al mănăstirii și unul dintre clericii cu prestanță din ținutul Lăpușului, participant, ca delegat, la actul Marii Uniri de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918.

Cu părintele Octavian Picu ne-am reîntâlnit peste ani, mai precis în anul 1975, iar din 1979 am devenit colegi de slujire la altarul acestei Catedrale, vreme de 30 de ani. Colegi și prietenii.

*

Octavian Picu s-a născut pe data de 19 octombrie 1943, în Timișoara, unde părinții săi, preotul Pavel Picu și preoteasa Reghina Picu, învățătoare, erau refugiați în acei ani de restriște pentru românii din nordul Ardealului.

Absolvent al Seminarului Teologic din Cluj (1963) și licențiat al Institutului Teologic din Sibiu (1967), după căsătoria cu tânăra învățătoare Maria Peter (februarie 1968) și primirea harului preoției, cu data de 1 martie 1968 și-a început lucrarea pastoral-misionară, mai întâi în parohia *Tritenii de Jos*, iar apoi în parohia *Copăceni*, (ambele în protopopiatul Turda), până în 1975. În acel an, arhiepiscopul de vrednică pomenire Teofil Herineanu l-a promovat la parohia „*Sfinții Arhangheli*” din municipiul Cluj-Napoca, după care, cu data de 1 decembrie 1979, l-a transferat în postul de preot la Catedrala arhiepiscopală. Aici va sluji până în anul 2008. A continuat preoția lucrătoare la Paraclisul Seminarului nostru Teologic, actualul Colegiu Ortodox Mitropolit „Nicolae Colan”, unde s-a ocupat, în special, de practica liturgică a celor nou hirotoniți. A făcut-o cu mult tact, cu răbdare și cu folos pentru tinerii preoți. Cu data de 1 ianuarie 2014, la vârsta de 70 de ani, s-a retras la pensie.

Concomitent cu slujirea preoțească, a activat atât în administrația bisericească, cât și în învățământul teologic. Astfel, la oficiul Protopopesec Turda a funcționat mai întâi în postul de contabil, iar apoi în cel de secretar al protopopiatului; la Centrul eparhial al Arhiepiscopiei Clujului i s-a încredințat responsabilitatea de consilier administrativ-bisericesc, cel mai greu și mai important sector din administrația eparhială, vreme de 9 ani (1982-1990); la Seminarul Teologic, între anii 1977-

1985, a activat ca profesor suplinitor pentru disciplinele: Omiletică, Catehetică, Administrație Parohială și Noul Testament, iar în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Cluj, ca inspector școlar pentru disciplina Religie, între anii 1994-1997.

Parcursul preoției sale, în permanentă ascensiune pe treptele ierarhice, a fost dublat de dăruirea, implicarea și responsabilitatea slujirii, atât în sfera pastoral-misionară, cât și în cea administrativ-gospodărească. În toate cele trei unități parohiale în care a slujit, fiind un foarte bun cunosător de muzică și cântare bisericească, el însuși un foarte bun cântăreț, a înființat coruri, în Triteni, în Copăceni, și în Cluj-Napoca două, a organizat activități și programe de colinde, poezii și scene te religioase, de praznicul Nașterii Domnului, cu tinerii și copiii din parohie (ceea ce în acei ani se întâmpla foarte rar), iar cu credincioșii maturi a făcut pelerinaje la mănăstirile din toată țara, astfel încât, pe copii și tineri nu i-a neglijat, iar pe vârstnici nu i-a uitat.

În plan economic-gospodăresc, sunt de menționat cele două case parohiale nou construite, în parohiile Tritenii de Jos și Copăceni, și casa parohială a parohiei „*Sfinții Arhangheli*” din Dâmbul Rotund, pe care a redobândit-o și a redat-o destinației de oficiu și casă parohială. După plecarea lui, din păcate, proprietatea s-a pierdut.

Despre cei 9 ani în care a îndeplinit funcția de consilier bisericesc al Arhiepiscopiei Clujului, în vremuri complicate și cu multe ingerințe și presiuni din afară, trebuie spus că a respectat cu sfințenie și a ținut cu înverșunare (aș putea spune chiar cu încăpățănare) la observarea strictă a Statutului Bisericii și a Regulamentelor bisericești și la aplicarea lor în literă și spirit, așa cum îi cerea și Chiriarhul său, arhiepiscopul Teofil. Sigur că această atitudine nu i-a adus în jur numai prieteni.

În ceea ce privește acceptarea disciplinei Religie în școlile de stat din municipiul Cluj-Napoca, știm prea bine cu toții dificultățile pe care le-a întâmpinat la începuturi. Părintele Octavian Picu, după ce, vreme de trei ani (1990-1993), a predat disciplina religie la Liceul „*Gheorghe Șincai*” și la Colegiul „*Victor Babeș*”, ambele din Cluj-Napoca, în cei aproape 4 ani cât și-a asumat responsabilitatea de inspector școlar, încredințată de Chiriarh, cu diplomație, cu multă răbdare și perseverență și printr-o foarte bună și constructivă relație personală pe care a dezvoltat-o cu inspectorii școlari cu prestanță, a reușit acceptarea disciplinei în programa de învățământ a școlilor clujene și a dascălilor de religie în sistemul educațional.

Distincțiile pe care le-a primit de-a lungul timpului sunt cele din vremea arhiepiscopului Teofil, consacrate la acea dată de prevederile statutare: „*iconom*” (1976), iar mai apoi „*iconom stavrofor*” (1982), iar la împlinirea vârstei de 80 de ani I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit An-

drei i-a acordat Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Dar distincția cea mai valoroasă și de care a fost întotdeauna foarte mândru, este cea primită de la Dumnezeu, adică **familia**, numeroasă și binecuvântată: *preoteasa Mărioara* și cei patru copii ai lor: *Adina, Marius, Ioana și Ioan*, împreună cu cei opt nepoți și o strănepoată. Din tinerețe, rămas singur la părinți prin moartea timpurie a fratelui său Ioan-Leonida, și-a dorit o familie numeroasă, iar Cel de Sus i-a dăruit-o.

Preoția părintelui Octavian Picu, de la început și până la sfârșit, a purtat amprenta sobrietății, a rigurozității în pregătirea predicilor (cu precădere pe teme scripturistice) și a respectării cu strictețe a rânduielilor sfintelor slujbe.

Ca om, avea întotdeauna, cum știm cu toții, acel chip sobru, chiar dur, greu accesibil. În realitate însă, prin această imagine își masca (sau ecrana, cum se spune acum) firea sensibilă și emotivă, care te face vulnerabil. N-a fost însă niciodată ceea ce se numește un „om rău”. Și nu e puțin lucru.

Ultimii ani ai vieții i-a petrecut mai mult în familie sau în căsuța de la Cara, într-un fel de izolare autoimpusă, după care au venit și neputințele afecțiunilor. Chiar și suferințele, în bună măsură, le-a cunoscut doar el. Familia a aflat mai târziu. Așa i-a fost firea. Nu voia să împovăreze și pe ceilalți cu povara lui.

Plecarea lui, în mod sigur, lasă un gol în casa și familia Picu. De aceea cred că suntem datori cu toții cu o rugăciune din inimă către Părintele cersesc să binecuvinteze și să ocrotească pe preoteasa Mărioara, și pe copiii: preotul Marius cu soția Ștefania și copiii lor Maria, George și Iustin; pe Adina cu soțul ei Eldert și copiii lor Andrei, cu soția lui Manana și fiica lor Amelie și Elena cu viitorul soț Christopher; pe Ioana cu soțul Marcel și fiii lor Tudor, Mircea și Radu, și pe Ioan, mezinul familiei.

În încheiere, în numele întregii familii Picu, aș dori să aduc respectuoase

mulțumiri Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, pentru prezență, rugăciune și dezlegare și pentru binecuvântarea de a se săvârși slujba Prohodului în Catedrala noastră mitropolitană, la altarul căreia părintele Octavian a slujit vreme de 30 de ani. Mulțumiri Preasfințitului Părinte Episcop-vicar Samuel Bistrițeanul pentru prezență și rugăciune la căpătâiul părintelui Octavian.

Mulțumiri și prețuire colegilor preoți care l-au pomenit în rugăciune pe fratele și colegul nostru Octavian, celor din soborul impresionant de astăzi și de la strană, precum și tuturor credincioșilor care au participat atât la slujba Priveghiului de aseară, cât și la cea a Prohodului de astăzi.

Pomenirea lui să fie din neam în neam!

Cluj-Napoca
27 aprilie 2026

Veșnică pomenire
Eeuwige gedachtenis

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop Vicar SAMUEL BISTRIȚEANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Cornel Copean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista.renasterea@gmail.com

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

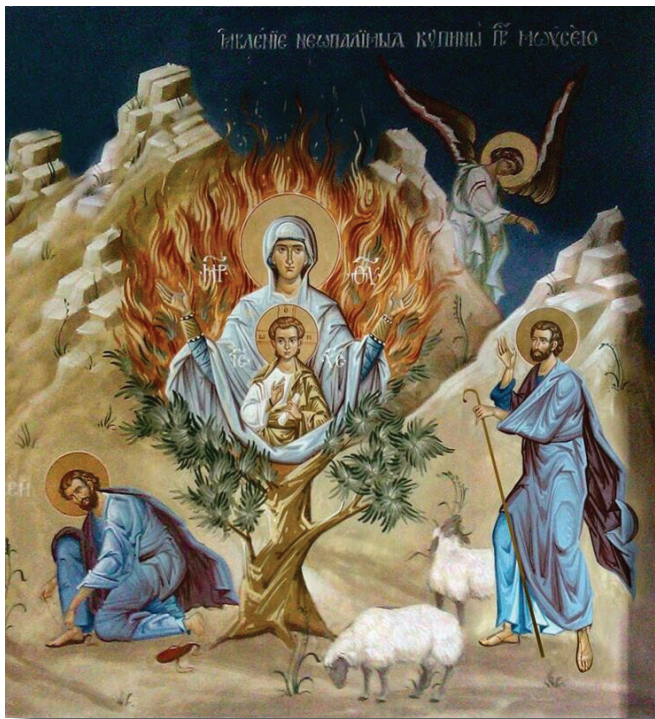
Diac Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Darius Echim,
Arhid. Claudiu-Ioan Grama, Protos. Maxim (Morariu),
Nicoleta Pălimaru, Elena Părvu, Marian Șomlea, Pr. Iustin Tira,
Pr. prof. univ. Stelian Tofană, Pr. Eugen-Adrian Truța.

Maica Domnului – model sfânt al maternității

Alexandra Mădălina Sălvan

Lubirea este forța care transcende orice impediment, nefiind mărginită de timp și spațiu. Orice ființă, cuvântătoare sau nu, a simțit măcar o dată în viață dragostea infinită a mamei, fie ea după trup sau nu. Dintre toate formele pe care iubirea le poate lua, dragostea unei mame pentru pruncii săi este cea mai pură formă de iubire, nefiind condiționată de interese sau constrângeri. Purtat sub inimă timp de nouă luni, iar mai apoi adus pe lume cu o oarecare frică, întrucât „femeia, când e să nască, se întristează, fiindcă a sosit ceasul ei; dar după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume” (Ioan 16, 21), acesta o să fie veșnic în gândul și inima maicii sale. Precum o mamă își iubește toți pruncii, astfel și Maica Domnului, mama noastră a tuturor, ne iubește – „Femeie, iată fiul tău” (Ioan 19, 26) –, devenind astfel mamă și mijlocitoare pentru noi. Precum și Tatăl, Care „a iubit lumea, încât pe Fiul Său cel Unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piardă, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16), L-a trimis pe Fiul spre a noastră mântuire, astfel și ea a acceptat participarea la actul mântuitor al Fiului Său prin întruparea Acestuia în pântecul ei.

Precum actul răscumpărător al mântuirii a fost profețit ani înțregi, astfel și nașterea Sa din Fecioară a fost un punct esențial în scrierile veterotestamentare. „Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei, aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul” (Facere 3, 15); „Iată, Fecioara va lua în pântec și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (Isaia 7, 14); „Și mi-a zis Domnul: «Poarta aceasta va sta închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeu lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă»” (Iezechiel 44, 2).

Sfântul Ambrozio, tâlcuind acest verset consemna următoarele: „Care e poarta aceasta, dacă nu Maria, care pentru aceea este închisă, adică pentru că e Fecioară? Așadar, Maria e poarta prin care a intrat Hristos a intrat în lume, când a venit în urma unei nașteri feciorelnice, fără a strica cheile fecioriei” (Sfântul Nectarie din Eghina, *Despre Maica Domnului și Sfinți*, București: Editura Sophia, p. 14).

„Dacă profețiile menționate anterior se înscriu în dimensiunea catafatică a cunoașterii anticipate a Maicii Domnului, ca Mamă a lui Mesia, cele ce urmează, vor face trimitere la dimensiunea apofatică, experimentabilă prin puterea Duhului Sfânt, a acestei cunoașteri. De menționat, că ambele tipuri de cunoaștere se vor prelungi și amplifica în cuvintele și faptele minunate ale Noului Testament, ce se referă la Maica Domnului” (Pr. conf. dr. Ștefan Buchiu, *Maica Domnului, o introducere în teotokologia ortodoxă*, București: Editura Sigma An, pp. 92-93).

În scrierile Vechiului Testament, Fecioara nu este numită direct ca mamă a Răscumpărătorului, ci este reprezentată prin simboluri precum: Rugul ce ardea și nu se mistuia, piatra din care a izvorât apa cea vie, toiagul lui Aaron, năstrapa în care se afla mana dumnezeiască pe care Fecioara o închipuia, scara lui Iacov și nu numai.

În ce privește prezența Maicii Domnului în scrierile Noului Testament, deși nu este prezentată în mod direct ca participantă la minunile săvârșite, există câteva momente în care prezența ei este menționată, fiind esențială în evenimentele relatate. Una dintre pericopele evanghelice care relatează prezența și mijlocirea acesteia este cea din Evanghelia după Ioan, capitolul II: „Și a treia zi s-a făcut nuntă în Cana Galileii și era și mama lui Iisus acolo. Și a fost chemat și Iisus și ucenicii Săi la nuntă. Și sfârșindu-se vinul, a zis mama lui Iisus către El: Nu mai au vin. A zis ei Iisus: Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie? Încă n-a venit ceasul Meu. Mama Lui a zis celor ce slujeau: Faceți orice vă va spune. Și erau acolo șase vase de piatră, puse pentru curățirea iudeilor, care luau câte două sau trei vedre. Zis-a lor Iisus: Umpleți vasele cu apă. Și le-au umplut până sus. Și le-a zis: Scoateți acum și aduceți nunului. Iar ei i-au dus. Și când nunul a gustat apa care se făcuse vin și nu știa de unde este, ci numai slujitorii care scosese apa știau, a chemat nunul pe mire, și i-a zis: Orice om pune întâi vinul cel bun și, când se ameteșc, pune pe cel mai slab. Dar tu ai ținut vinul cel bun până acum. Acest început al minunilor l-a făcut Iisus în Cana Galileii și Și-a arătat slava Sa; și ucenicii Săi au crezut în El” (Ioan 2, 1-11).

Astfel, Maica Domnului, mama lui Iisus, ne îndrumă către Fiul Său, arătând calea spre mântuire: „Faceți orice vă va spune.” Deși punctul central al pericopei pare să fie marcat de mustrarea Mântuitorului asupra Maicii Sale – „Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie? Încă n-a venit ceasul Meu” –, Hristos atrăgea atenția asupra faptului că misiunea Sa dumnezeiască, care se supune voii Tatălui, nu are legătură cu vreo judecată omenească sau cu vreun sentiment personal. Cu toate acestea, după cum spunea Sfântul Ioan Gură de Aur, „cinstindu-și mama, ca să nu se spună că i se împotrivesc în ceva, ca să nu o rușineze pe Născătoarea înaintea celor prezenți” săvârșeste minunea (Pr. Dr. Vasile Gavrilă, *Cununia – viață întru Împărăție*, București: Fundația Tradiția Românească, 2004, pp. 208-212). Legat de acestea, Sfântul Teofilact al Bulgariei sublinia faptul că Maica Domnului păzea în inima sa toate câte făcea Iisus. „Și Îl îndeamnă pe Dânsul «mama» spre facere de minuni, fiindcă luase mare semuire – în înțelesul că Maica Domnului cumpânise, chibzuise, pricepând puterea cea mare a Celui Care se născuse dintru dânsa – pentru puterea Lui cea de la zămislire și de la naștere” (Sfântul Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, București: Editura Sophia, 2009, p. 82).

Un alt moment solemn în care o regăsim pe Maica Domnului este acela când, Hristos răstignit pe Cruce, poartă un ultim dialog cu Preasfânta Născătoare și cu ucenicul cel iubit, Ioan: „Deci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: «Femeie, iată Fiul tău!» Apoi a zis ucenicului: «Fiule, iată mama ta!». Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine” (Ioan 19, 26-27). Chiar și în acele clipe foarte grele, dragostea Fiului pentru mamă depășea orice hotar. Precum porunca a cincea din Decalog sublinia importanța cinstirii părinților – „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeu tău ți-l va da ție” –, astfel și Hristos a împlinit porunca până la capăt. Un detaliu esențial de menționat este acela că porunca a cincea face trecerea de la primele patru porunci care vizau cinstea cuvenită lui Dumnezeu, cât și următoarele porunci care subliniază relaționările dintre oameni. Astfel, în acele timpuri familia și legătura cu Dumnezeu erau pilonii care stăteau la baza societății și a bunului său mers.

Chiar dacă pentru noi numele de „Născătoare de Dumnezeu” este un nume cuvenit Maicii Domnului și frecvent întâlnit în slujbe și rugăciuni, stabilirea acestei denumiri a fost rezultatul a două Sinoade Ecumenice care au apărut numele și cinstirea Maicii Domnului.

Astfel, în timpul Sinodului al III-lea Ecumenic ținut la Efes în anul 431, în Biserica „Sfintei Fecioare Maria”, Nestorie, arhiepiscopul Constantinopolului, a fost cel care a expus, într-o formă radicală, histologia antiohiană. Născut la Germania, Siria, în jurul anului 381, Nestorie a studiat la Antiohia, iar apoi a fost călugărit la Mănăstirea „Sfântul Euprepus”, având un mare talent orator. A ajuns episcop din dorința

împăratului Teodosie al II-lea de a pune capăt disputelor nesfârșite referitoare la ocuparea scaunului episcopal.

În acea perioadă, la Constantinopol, erau două grupuri care se confruntau în legătură cu atributul de „Născătoare de Dumnezeu” dat Sfintei Fecioare. Întreaga problematică era legată de înțelegerea unirii ipostatice în mediul antiohian, Nestorie susținând existența celor două firi separate în Hristos – omul Iisus și Logosul divin – unite doar moral, nu real. Pentru Nestorie, unirea celor două firi în Hristos era un act voluntar, bazat pe bunăvoința lui Dumnezeu. El susținea că Hristos s-a născut din Tatăl mai înainte de toți vecii, iar ca persoană umană (sau istorică) s-a născut din Fecioara Maria; de aici și denumirea ereziei „nestorianism.” Această concepție eterică ducea la concluzia că Dumnezeu-Tatăl ar fi avut doi fii. Consecința acestei erezii era aceea că Fecioarei nu ar trebui să i se spună „Născătoare de Dumnezeu” (Theotokos), întrucât ea a născut pe omul Hristos, ci „Născătoare de om” (Antropotokos) sau cel mult „Născătoare de Hristos”.

În apărarea numelui Maicii Domnului, dar și în susținerea adevărului despre cele două ipostasuri ale Mântuitorului, Sfântul Chiril a deschis Sinodul la 22 iunie 431. Cei 198 de episcopi prezenți la sinod, luând la bază cele 12 anatematisme ale Sfântului Chiril și alte texte din scrierile Sfinților Părinți (Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz și Grigorie de Nysa) au declarat că în Iisus Hristos sunt două firi, una divină și una umană, dar o singură persoană, persoana divină a lui Iisus Hristos. Sfântul Chiril, în Scrisoarea Pascală din anul 429, pentru a apăra unitatea personală a lui Iisus Hristos, a numit-o pe Fecioara Maria „Maica lui Dumnezeu”, nu pentru că a născut divinitatea în sine, ci Logosul unit cu natura umană.

Astfel, numele de „Născătoare de Dumnezeu” al Maicii Domnului a fost apărut. Acest nume nu e unul simplu, ci este cea mai mare binecuvântare: a te numi Maica lui Hristos, Cuvântul întrupat. Cât de mare este darul de a aduce viața Care dă viață în lume?

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae consemna următoarele: „În Maica Domnului avem în cer o inimă de mamă.” Cu câtă dragoste se apleacă o mamă asupra fiilor săi și îi veghează? Cu atât mai mult Maica lui Dumnezeu care se roagă pentru noi și ne păzește sub al său acoperământ. Prin smerenia, iubirea și dăruirea sa, Maica Domnului este model pentru fiecare femeie creștină, dar în special pentru mame. Sfântul Părinte Ilie Cleopa considera că mamele sunt primele profesoare de religie ale copiilor, direct responsabile de educarea religioasă a copilului. Rugătoare pentru toți, ea ne este și model de rugăciune, întrucât atunci când brațele mamei nu îl pot ocroti pe copil, rugăciunea o va face. Dragostea unei mame, precum cea a Maicii Sfinte pentru Hristos trece peste orice graniță, fiind o dragoste sfântă, un dar al vieții care întrece orice limită.

Primenire sufletească

Daria Călugăru

Ln perioada pregătirii pentru marele Praznic al Învierii Domnului, serile duhovnicești au adus, ca de fiecare dată, alinare și îndrumare spre lumină. Aceste conferințe, devenite deja o tradiție pentru ASCOR și pentru comunitatea Bisericii Studenților, au fost un prilej de comuniune, deoarece au contribuit la apropierea noastră de Dumnezeu.

Una dintre temele care a răsunat adânc în inimile noastre a fost cea din 26 martie, când părintele profesor universitar Ioan Chirilă a susținut conferința *Chipul femeii sfinte în Vechiul și Noul Testament*. Pornind de la punctele principale: Întruparea și Învieria, distinsul invitat a așezat contrastul dintre Eva cea veche și cea nouă. Cea dintâi a fost femeia născută din coastă, care a vorbit cu un înger căzut. Pe când Eva cea nouă, Maria, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, a vorbit cu un înger care s-a statornic în bine. Pentru fiecare dintre oameni acesta este un exercițiu de discernere pentru a înțelege care este îngerul pe care trebuie să-l ascultăm, adică pe cel care ne îndeamnă să credem că fiecare dintre noi putem ajunge să-L întrupăm pe Dumnezeu, ca El să Se nască și în noi. Îngerul căzut

propune înlocuirea lui Dumnezeu cu ispita, pe când îngerul cel bun propune întruparea lui Dumnezeu prin conștientizarea de sine. Trebuie să întoarcem mânia împotriva noastră și a celui rău, să ne ancorăm dorințele doar în cele ale lui Dumnezeu, iar rațiunea să rămână doar în lumina dumnezeirii. Viețuirea în Hristos înseamnă dobândirea minții lui Hristos, pășirea împreună cu Hristos în jertfa Sa și ascunderea împreună cu Hristos în Dumnezeu. Duhul lui Dumnezeu este Cel care face să ia chip Hristos înlăuntrul nostru.

Sfințenia se realizează astfel în făptura rațională smerită. În momentul în care omul atinge culmile smereniei, din el izvorăște în lumea aceasta, ca mărturie, culmile sfințeniei. Plecând de la chipul Evei, se evidențiază necesitatea reanalizării și a reînțelegerii discursului creării omului. Noi trebuie să ne rezidim în acest parcurs al realizării mântuirii după icoana Treimii, după modul de viețuire și de împlinire a Sfintei Treimi.

O altă conferință prin care am înțeles că unitatea este mai presus decât egalitatea și că fiecare comuniune este un prilej de a vedea chipul lui Hristos în aproapele a fost cea intitulată *Chipul uitat al pocăinței*. Invitatul special al acestei seri duhovnicești a fost părintele conferențiar universitar Grigorie-Dinu Moș. În cadrul acestei întâlniri a fost lansată și cartea cu același titlu. Tema pocăinței a fost privită ca diferență dintre realitatea păcatului – care ne face vrednici de osândă veșnică – și lucrarea pocăinței prin care ne putem schimba orientarea minții dinspre noi, dinspre această lume și păcat spre Dumnezeu. Realitatea duhovnicească a pocăinței înseamnă orientarea minții spre cele mai presus de minte, către Dumnezeu. Schimbarea viziunii antrenează după un timp de perseverență schimbarea vieții, acesta fiind indicatorul că, într-adevăr ne-am schimbat orientarea minții. Însă, aceasta se face cu bucurie, uitându-ne la Hristos Care poate ierta orice păcat. Cu cât ne vedem mai mult păcătoșenia, cu atât ne trage harul lui Dumnezeu mai mult înspre sfințenie. Harul lucrează în noi ce noi nu putem face.

De asemenea, treptele pocăinței reprezintă mijlocul prin care robia se transformă în libertate. Astfel, prin vederea păcatelor proprii începem să-L vedem pe Dumnezeu. Osândirea de sine pentru starea noastră păcătoasă și hotărârea sinceră de a părăsi păcatele înseamnă să punem întotdeauna început bun, iar din fiecare cădere să ne ridicăm rapid, imediat ce greșim. Omul împătimit nu se poate elibera din robia patimii dacă nu se spovedește. Lăsarea efectivă a păcatelor, ridicarea grabnică din fiecare cădere și lupta până la sânge de a nu le mai face înseamnă a fi singur cu Cel Unul singur.

Acestea nu sunt însă toate serile duhovnicești organizate, ci doar câteva dintre cele pe care am ales să le evidențiem aici. Ele ne-au întărit și ne-au luminat să înțelegem că adevărata comuniune fizică continuă în inimile noastre, în gesturile de zi cu zi și în rugăciuni. Pentru noi, aceste întâlniri sunt Liturgia de după Liturghie, prelungirea bucuriei și comuniunii din biserică. În viața de zi cu zi, acestea simbolizează pasul firesc pe calea biruinței asupra întunericului și spre lumina Învierii.

Paul Sterian – o figură emblematică în mișcarea spirituală „Rugul Aprins”

Bogdan Herțeg

Nu de mult timp am aflat de Paul Sterian (1904-1984) și în a-i contura chipul multe cărți, articole și documente ne-au rămas încă inaccesibile. Cert este că face parte dintre tinerii care au luat cu asalt cultura română în perioada interbelică. În acei ani, români de 30 de ani erau oameni universali și erudiți, construiau curente literare sau paradigme filosofice.

Paul Sterian a fost o figură importantă în mișcarea spirituală „Rugul Aprins”

Formarea sa academică este una solidă. Urmează în același timp Facultatea de Litere și Filosofie și pe cea de Drept, iar la Paris obține doctoratul în Drept și Științe economice la 24 de ani. Al doilea doctorat este în sociologie, fiind susținut la Universitatea din București în 1933. Muncește consecvent, devenind scriitor (poet, dramaturg și romancier), eseist (redactând studii și conferințe precum „Acțiune și contemplație” și „Poezia română actuală”), grafician renumit, jurnalist, economist (șef al legației române din Washington, secretar general în ministerele Economiei Naționale, de Finanțe și de Externe), sociolog (apreciat de Dimitrie Gusti),

virtuoz al vioarei, „ortodox și futurist”, membru al „Rugului Aprins”, întemeietor al grupului „Criterion”. Este apropiat al lui Nae Ionescu și prieten cu Mircea Vulcănescu, Alexandru Mișu, Mircea Eliade. Acesta din urmă nota în *Memorii*: „Abia stând de vorbă cu Mircea Vulcănescu și Paul Sterian, am înțeles cât eram de ignorant în ce privește creștinismul răsăritean și tradițiile religioase românești...” (Mircea Eliade, *Memorii*, p. 145).

Universul său literar dovedește că se preocupa de inconsecvența omului în raport cu revelația pe care o primește. Dumnezeu ni Se descoperă, Îl primim bucură, apoi prin patimi, neștiință sau prin rațiune bolnavă (falsă luciditate) punem întâlnirea la îndoială, ne înstrăinăm.

E atras de paradox, dorind în tinerețe să împace avangardismul cu tradiționalismul. Debutează la 14 ani. De altfel, într-un articol, Paul Sterian mărturisește că la acea vârstă s-a întâmplat ceva: „A fost odată un băiat de patrușprezece ani. Din rafturile bibliotecii părințești a smuls într-o bună zi din acel fericit an o carte. Conținutul ei: doctrina materialismului. Autorul: Büchner. Adolescentul a luat-o în mână cu multă curiozitate. A cântărit-o: era groasă și grea. A suflat praful de pe ea. A deschis cu sfială prima pagină. A citit două rânduri. A închis-o la loc și a pornit razna pe stradă, spunând cu voce tare, de se uitau trecătorii uimiți: «Am să scriu eu o carte în care să dovedesc că Dumnezeu există»” („Întîlnirea cu zeul”, în *Cuvântul*, anul VI, nr. 1675, 1929, p. 2).

Paul Sterian a făcut cinci ani de închisoare politică, participând și el la jertfa adusă de o întreagă țară cucerită. „Probabil pe la sfârșitul anilor ‘50, a fost arestat și închis la Aiud. E posibil ca motivul să fi fost nu prezența sa în guvernul antonescian, ci legăturile cu cercul «Rugului Aprins», el făcând donații Mănăstirii Antim și conferințind acolo în 1948-1949, când a și încercat să-și editeze albumul Xilografii, pe teme religioase” (Victor Durnea, „Cazul Paul Sterian – Ortodox și futurist”, în *România literară*, nr. 29, 2007).

Poetul antcipa în 1944 sensul viitoarelor suferințe prin versurile:

„Cel ce păcat străin ia în spinare
Și-l poartă către vârful Căpățânii
Acela fericire smulge mare.”

(Paul Sterian, *Răsboiul Nevăzut. Viața de îndumnezeire a Sfântului Părintelui nostru Paisie cel Mare*, p. 73).

Credinciosul de acum este invitat să îl cunoască pe Paul Sterian prin republicarea scrierii în versuri renaștentiste a vieții Sfântului Paisie cel Mare. Astfel, învățăături ale Sfinților Părinți sunt prinse într-o versificație inspirată din creațiile lui Dante Alighieri. Tot acest efort inedit ce animă poemul *Răsboiul Nevăzut. Viața de îndumnezeire a Sfântului Părintelui nostru Paisie cel Mare* mi-a adus aminte de o experiență personală. Când am vizitat Florența, frumusețea orașului m-a izbit – se vorbește chiar de o greată metafizică provocată de prea plinul estetic al citadelei din Toscana. Mergând prin încăperile muzeului Uffizi (birourile impunătoare ale familiei de’ Medici), priveam răbdător uriașele tablouri religioase. Pe o casă a scărilor, între etaje, erau câteva icoane ortodoxe – și, fără să am credință pe atunci, am rămas încremenit în fața lor, în timp ce lumea curgea râuri în spatele meu. Icoanele fuseseră dăruite din Rusia și erau acolo pe scări surghiunite, dar îmi apăreau mult mai frumoase decât tot ce văzusem în galerii. Un astfel de experiment al trecerii esteticului în revelator este poemul dantesc al lui Paul Sterian despre viața Sfântului Paisie cel Mare. E ca o chemare a sfântului pus-

tei pe străzile pietruite ale Florenței, poetul arătându-i grădinile cu iz renaștentist și podoabele din vitrinele de pe Ponte Vecchio. Însă Paul Sterian nu a scris acest poem ca să îl împodobească pe sfânt, ci ca să sfințească arta. E ca și cum poetul „Rugului Aprins” a vrut să-i dea statuii uriașe a lui David de Michelangelo chip ortodox – dar nu schimbându-i înfățișarea, ci, din interior, prefăcând materia grea, încremenită, în cuvânt înalt, nestăvilit.

De-a lungul anilor, căutările religioase ale poetului se înfățișează ca o scară în versuri. Opera *Răsboiul Nevăzut* închinată Sfântului Paisie cel Mare (1944) vedește o urcare ce a lăsat în urmă plachetele *Pregătiri pentru călătoria din urmă* (1932) și *Poeme arabe. Versuri din O mie de nopți și una* (1933). De-a lungul anilor creațiile sale literare reflectă căutarea și lupta. S-a luptat creștinește cu sine însuși pentru a face tot mai mult loc lui Dumnezeu. În plus, a reușit să înfrângă fascinația artei și a metafizicii. Într-un articol din 1932 Mircea Vulcănescu, prietenul său, nota: „Paul Sterian a avut odată dar și a cedat «ispitei literare», pângărind «darul», simulând meșteșugul și substituindu-se creatural, pe sine, viziunii pentru care era pus să mărturisească” (articol reproduș în Mircea Vulcănescu, *Dimensiunea românească a existenței*, vol. II: *Chipuri spirituale*, pp. 135-137). Prin *Răsboiul Nevăzut* Paul Sterian arată că și-a recuperat darul și, mai mult, l-a îngrijit. Astfel, poezia religioasă a lui Paul Sterian de la finalul perioadei interbelice caută cuvântul sfânt care să izvorască din gură curată, iar versul să devină sărut creștinesc:

„Ci e sărutul creștinesc putere,
Hrănit e el de-a Harului vâlvoare,
Mai sus e de ’ntristare și plăcere.

Biserică suntem noi fiecare
Și gura-ne e prea sfințită poartă,
E prispă și e duhului intrare.

Pe buze-Împărtășania se poartă,
Din gură adevărul isvorăște,
Prin gură-al nostru suflet se deșartă.”

(Paul Sterian, *Răsboiul Nevăzut*, p. 171).

Se vede în scrierea poemului o anumită răbdare, un ritm interior monahal necesar punerii în terține elaborate a învățăturii Sfinților Părinți. Aceasta nu înseamnă că harul nu poate fi înflăcărât, dar înțelegerile mai bine se prind de inima încălzită în jar. Cu o anumită grijă scrie poetul, dar nu atât din grija poeziei, ci din mersul așezat al rugăciunii. Poezia genială (romantică, a sentimentelor, și cea modernă, a minții) e întotdeauna egală cu sine. Ecuația ei, o relație între două cvasicunoscute: operă și cititor. Poezia religioasă creștină revelată nu e egală întotdeauna cu sine. Ecuația ei, o relație între trei necunoscute: operă, cititor și Dumnezeu. Apofatic, Dumnezeu este necunoscutul care poate face totul necunoscut (tainic) și cunoscut (supracunoscut, revelat). Chemată în mod smerit în artă, Divinitatea poate aduce oricând frumuseți și trăiri mistice care tănuiesc și revelează în același punct. Geniul aduce în opera sa mister. Sfântul intră în taină.

Întrebat de genialitatea lui Emil Cioran, Petre Țuțea a spus că preferă sfântul. Alegerea vieții Sfântului Paisie cel Mare drept subiect al operei sale celei mai importante arată că și Paul Sterian are aceeași opțiune mântuitoare.

Bibliografie:

Durnea, Victor, „Cazul Paul Sterian – Ortodox și futurist”, în *România literară*, nr. 29, 2007;
Eliade, Mircea *Memorii*, Editura Humanitas, București, 1991;
Sterian, Paul, „Întîlnirea cu zeul”, în *Cuvântul*, anul VI, nr. 1675, 1929;
Sterian, Paul, *Răsboiul Nevăzut. Viața de îndumnezeire a Sfântului Părintelui nostru Paisie cel Mare*, Editura Eikon, București, 2017;
Vulcănescu, Mircea, *Dimensiunea românească a existenței*, vol. II: *Chipuri spirituale*, București, Editura Eminescu, 1996.

Echipa: Tatiana Onilov

Anca-Maria Bica, Daria-Maria Călugăru, Maria Fărcaș,
Andreea Gînga, Maria-Magdalena Goia, Bogdan Herțeg,
Alexandra-Mădălina Sălvân

Adresa ASCOR:

Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com